

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

5^E JAARGANG

WOENSDAG 31 MAART 1920

No. 222

INHOUD

	Blz.
GROOTINDUSTRIËN IN MIDDEN-CELEBES EN HUNNE BEDRIJFSPOLITIEKE GRONDSLAGEN door <i>Ir. E. C. Abendanon</i>	265
De Rijnvaart in 1919 door <i>A. van Driel</i>	269
Een nieuw Beginsel in de Typografie door <i>Mr. A. A. van Rhojn</i>	270
Terug tot den Gouden Standaard? door <i>Mr. G. Schwartz</i>	273
Verkoop van Amerikaansche Schepen	274
AANTEKENINGEN:	
De Russische Coöperatieve Beweging	275
Recente uitingen van Pan-Amerikanisme	276
Paul M. Warburg over de Internat. Credietverleening	277
Stand der Cultures en Uitvoer gedurende het vierde kwartaal 1919, in Suriname	277
De Rotterdamse Katoenmarkt	278
INGEZONDEN STUKKEN:	
Kans op winst bij uitloting en rentabiliteit door <i>G. Donker</i>	280
OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN	280
MAANDCIJFERS:	
Nederlandsche Handelsstatistiek over Januari 1920	281
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	282—283
Geldkoersen.	Effectenbeurzen.
Wisselkoersen.	Goederenhandel.
Bankstaten.	Verkeerswezen.

;; Ook deze week kon de regeering weder schatkistpromessen bij de Nederlandsche Bank aflossen.

De binnenlandsche wissels verminderden daardoor met 10 millioen. Daarentegen was het voorschot in rekening iets grooter en steeg op ruim 13 millioen. Met uitzondering van de beleeningen die bijna 10 millioen grooter werden en de omloop van bankpapier, die met ca. 5 millioen toenam, waren de overige veranderingen gering.

De wisselmarkt was zeer vast voor ponden sterling en voor wissels op Skandinavië, daarentegen zeer flauw voor francwissels, zoowel op Parijs als op Brussel. Ook dollars en pesos liepen iets terug. In marken waren de omzetten nog steeds beperkt; de stemming bleef daardoor ondanks de slechte politieke berichten tamelijk vast.

GROOTINDUSTRIËN IN MIDDEN-CELEBES EN HUNNE BEDRIJFSPOLITIEKE GRONDSLAGEN.

Hem, die belang stelt in de economische objecten, aanwezig in het tusschen Midden- en Z.O.-Celebes gelegen *Verbeek*-gebergte, wordt de lectuur en bestudeering van de aan den voet der volgende pagina vermelde geschriften aanbevolen. Hij zal daarbij tot de overtuiging komen, dat deze objecten door hun geographisch samenvoorkomen alle noodzakelijke voorwaarden in zich vereenigen om de grondslagen te kunnen vormen voor de volgende toekomstrijke grootindustrieën:

1. Een waterkrachtuitbouw met daaraan verbonden levering van electrischen stroom in het groot;
2. Een ijzererts mijnbouw met annex een electro-metallurgische staalindustrie;
3. Een nikkelerts mijnbouw met verwerking der ertsen op tusschenproducten (matten) en nikkelmetaal (ook in geraffineerden vorm);
4. Een havenuitbouw en havenbedrijf;
5. Eventueel een chemische industrie van stikstofproducten enz.

Wij zullen elk dezer objecten beschouwen naar hunne grondstoffelijke beteekenis en hunne specifiek economische vereischten om de op hen te baseeren grootindustrieën tot volle ontwikkeling te kunnen doen komen. Op deze wijze hopen wij tevens de oplossingen te vinden van het voor elk hunner te stellen vraagstuk betreffende den gunstigsten bedrijfspolitieke grondslag. Het criterium van dien grondslag zal moeten worden gezocht in het economisch voordeeligste evenwicht tusschen de te scheppen waarborgen voor een zoo volledig mogelijken uitbouw en een zoo krachtig mogelijken groei der betreffende grootindustrie eenerzijds en een zoo gunstig mogelijk direct provenu ten bate der staathuishouding van het nu allengs wordende Ned.-Indische Staatswezen anderzijds.

INSTITUUT

VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN.

Algemeen Secretaris: *Mr. G. W. J. Bruins*.

Assistent-Redacteur voor het weekblad: *D. J. Wansink*.

Secretariaat: *Pieter de Hoogweg 122, Rotterdam*.

Aangeeteekende stukken: *Bijkantoor Ruijge Plaatweg 37*.

Telef. Nr. 3000. Telegr.adres: *Economisch Instituut*.

Postcheque en girorekening *Rotterdam No. 8408*.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 22,50 per jaar. Losse nummers 50 cents.

Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande ontvangen de abonné's, leden en donateurs kosteloos, voor zoover daaromtrent niet anders wordt beslist.

Advertentiën f 0,40 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: *Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, 's-Gravenhage*.

BERICHT.

Met het oog op de Paaschdagen verschijnt het volgende nummer een dag later.

29 MAART 1920.

Ook deze week kwam er weinig verandering in den toestand van de geldmarkt. Alleen in het laatst der week begon zich iets meer vraag te ontwikkelen in verband met het naderen van de maandwisseling en de aanstaande storting op het schatkistpapier. De prolongatierente noteerde aanvankelijk 4 pCt., maar steeg daardoor aan het einde der week op 4½ pCt., terwijl heden 4¾ pCt. genoteerd werd. De rente van partielier disconto bleef onveranderlijk op 3¾ pCt.

1. Het waterkrachtsbedrijf.

Door den Dienst voor Waterkracht en Electriciteit in Ned.-Indië is de hoeveelheid ontginbaar waterkrachtvermogen der Malili-rivier, de hoofdafwatering van het *Verbeek*-gebergte, volgens bovenvermeld geschrift No. 12, bepaald op totaal 144.000 P.K. aan de turbine-as, te winnen in vier waterkrachtwerken van resp. 36.000, 20.000, 24.000 en 64.000 P.K. De uitbouw van elk dezer waterkrachten wordt geschat op resp. f 7.300.000, f 5.100.000, f 6.700.000 en f 12.200.000, waarbij nog te voegen zijn f 300.000 voor den bouw van den reguleerdam. De totale bouwkosten bij volledige uitbouw van het ontginbare waterkrachtvermogen zouden dus bedragen f 31.600.000, zegge rond f 32 miljoen. Terecht wordt opgemerkt, dat de elektrische energie in vergelijking met andere landen betrekkelijk goedkoop zal kunnen worden geleverd. Zoodoende zal de „witte steenkool” een zeer economische grondstof zijn voor de andere bedrijven.

Nu zal het juist van den aanvankelijken opzet der andere bedrijven, in de eerste plaats der staalindustrie, afhangen, in welke volgorde de vier waterkrachtwerken zullen worden uitgebouwd. Dit is een punt, dat thans nog niet is uitgemaakt. Maar wel mag men zeggen, dat bij gebleken rentabiliteit der andere bedrijven de levering van den elektrischen stroom bij de voor het *Verbeek*-gebergte geldende omstandigheden op zichzelf een zeer behoorlijk rendabel bedrijf zal zijn. Een bedrijf, waar al heel weinig koopmanschap bij te pas behoort te komen, en dat een zeer bevredigend rendement zal kunnen opleveren van het daarin vastgelegde kapitaal.

Het komt ons voor, dat hier bij uitstek de gegevens aanwezig zijn voor een Staatsbedrijf.

2. De Staalindustrie.

Wat de ijzerertsen in het *Verbeek*-gebergte aangaat, hun hoeveelheid is met een *milliard* ton te laag geschat. Alle nader verkregen gegevens bevestigen ten volle de reeds in geschrift No. 1 van bovenstaande lijst neergeschreven verwachting betreffende de aanwezigheid van „reusachtige hoeveelheden ijzererts”. Het is thans niet twijfelachtig meer, dat naast de voorheen reeds bekende zes groote vindplaatsen van ijzererts op de aarde, namelijk die nabij het Boven-

Meer in de Ver. Staten, die in Lotharingen, Noord-Zweden, Cuba, New Foundland en Brazilië, een zevende, die van Midden-Celebes, is te stellen als resultaat van de nadere mijnbouwkundige exploratie door het Mijnwezen in Ned.-Indië, op grond van de in genoemd geschrift No. 1 verstrekte gegevens. Zie in dit verband ook geschrift No. 3.

Het voorkomen van deze geheel aan de oppervlakte liggende ijzerertsen in uitgestrekte vlakke ertsvelden tot vele meters dikte, brengt het voordeel mede van eene exploitatie, welke vooral door haar technische eenvoudigheid zeer goedkoop kan zijn. In geschrift No. 12 wordt voor de ontginningskosten zelfs het cijfer van 70 cent per ton genoemd.

Hunne kwaliteit is, vooral door het nikkelgehalte en in zekeren zin ook door het chroomgehalte, van dien aard, dat zij aanleiding kunnen en in de naaste toekomst ongetwijfeld zullen geven tot eene verwerking op de uit deze ertsen verkrijgbare, waardevolste eindproducten. Daarnaar toch bestaat niet alleen een groote en eene in de naaste toekomst zeer waarschijnlijk sterk toenemende vraag, maar bovendien bestrijken zoodanige eindproducten, tot de bereiding waarvan alle economische factoren in bijzonder gunstige verhoudingen aanwezig zijn, het grootst mogelijke afzetareaal. De wijzigingen door den oorlog gebracht in de economische en in zekeren zin ook in de politieke verhoudingen op en om den Pacific zullen zeker niet nalaten hun sterken impuls te doen gelden op de vraag naar goede ijzer- en staalproducten, vooral in die landen om den Pacific gelegen, die in industrieel opzicht, met name voor scheepsbouw, haven- en spoorwegaanleg, chemische en mechanische industrieën, zich verder zullen ontwikkelen of grootendeels nog nieuw geoutilleerd moeten worden. Het is te voorzien, dat Ned.-Indië met de noodige energie en durf bij dit ontwikkelingsproces een aanzienlijke rol zal kunnen spelen.

In de eerste plaats zal het derhalve aangewezen zijn zich toe te leggen op de bereiding van „all round” nikkelstaal, dat zich dezelfde waardeering op de staalmarkten zal kunnen verwerven als het uit de gelijksoortige Mayari-ertsen van Cuba vervaardigde Mayari-staal.

Daarnaast verdient het aanbeveling nauwlettend de wereldmarkten voor speciale staalsoorten te bestudeeren. Deze laatste zullen uit de Celebes-ertsen te produceeren zijn door bijmenging van wolfram uit erts van Billiton, later wellicht ook van Banka, titaan uit erts van Z.W. Java, mangaan uit erts van Midden-Java of het *Verbeek*-gebergte zelve, molybdeen uit erts van Australië (later misschien uit den Archipel zelve; zie bovenvermeld geschrift No. 15), vanadium uit erts afkomstig van het westen der Vereen. Staten. De marktpositie der hienbedoelde speciaalstalen is van dien aard, dat zij den toevoer gedooft der benodigde speciaalertsen uit zeer veraf gelegen gebieden, met de daaruit natuurlijkerwijze voortvloeiende kosten. Er is geen reden om aan te nemen, dat in deze marktpositie in de naaste toekomst eene voor Celebes ongunstige verandering zou kunnen komen. De gevolgen van bovenbedoelde studie zullen naar het voorbeeld, met het oog op de aanwezige gunstige omstandigheden, kunnen leiden tot het tot stand brengen in het betreffende deel van Celebes van een groote bereidingsinstallatie van verschillende soorten van electro-speciaalstaal.

Naast de technisch-eenvoudige exploitatie der ijzerertsen en hunne electrometallurgische verwerking op „all round” maar tevens „first class” nikkel- en eventueel nikkel-chroomstaal, zal het te scheppen staalbedrijf moeten omvatten een walswerk voor de bereiding van rails en enkele der meest gevraagde profielen, een transportmiddel voor den aan- en afvoer van grondstoffen en producten, en de noodige gebouwen en ateliers. Bovendien zal het zich hoogstwaarschijnlijk moeten gaan toelagen op het maken van speciale staalsoorten met al wat daaraan vastzit. Voor den

Literatuur.

1. Nota betreffende het voorkomen van Nikkel- en IJzerertsen in het *Verbeek*-gebergte tusschen Midden-Celebes en het Zuid-Oostelijk Schiereiland, 1915.
2. Gegevens en beschouwingen betreffende de economische geographie van Midden-Celebes. „Tijdschr. voor Economische Geographie” van 15 Juni 1917.
3. Ontdekking van belangrijke delfstofafzettingen in Ned.-Indië (Midden-Celebes), op grond van een geologischen verkenningstocht. „De Ingenieur” van 16 Februari 1918.
4. Geologische en geographische doorkruisingen van Midden-Celebes. Deel IV, Leiden, 1917/18.
5. IJzer-, nikkel- en chroomertsen in Ned.-Indië. „Econ.-Statistische Berichten” van 19 Juni 1918.
6. Geologische arbeidsmethoden voor de opsporing van delfstofafzettingen. IJzer-, nikkel- en chroomertsen. „De Indische Gids” van 1 September 1918.
7. Nieuwe Vooruitzichten voor Ned.-Indië als Mijnbouwland. „Het Koloniaal Weekblad” van 3 October 1918.
8. De ijzer-, nikkel- en chroomertsen op Midden-Celebes. „De Indische Mercur” van 15 en 29 November 1918.
9. De economische betekenis van het eiland Celebes. „Het Koloniaal Weekblad” van 29 Mei, 5 en 12 Juni 1919.
10. Nikkelhoudende laterietische ijzerertsen op Celebes. „De Ingenieur” van 25 Oct. 1919.
- 11 en 12. Verslagen en mededeelingen betreffende Indische delfstoffen en hare toepassingen. No.'s 7 en 8. Batavia, 1919.
13. Het mercantiele verschil tusschen land- en mijnbouw. „De Economist” van 15 September 1919.
14. Het rapport van de Koninklijke Nikkel-Commissie van Ontario (Canada). „Tijdschr. voor Econ. Geographie” van 15 November 1919.
15. De ertsafzettingen van Ned.-Indië. Mededeeling voor de 5de sectie van het Algemeen Ingenieurs-Congres te Batavia, 1920.

afzet van al deze producten, niet het minst voor de laatste, zal over aanzienlijk meer koopmanschap moeten kunnen worden beschikt dan bij Staatsondernemingen mogelijk is en redelijkerwijze mag worden aangenomen.

Bij een jaarproductie van 50.000 ton staal in gewalsten vorm, dus zonder bereiding van speciaalstaalsoorten, raamt de Hoofdingenieur J. Koomans volgens het bovengenoemde geschrift No. 12 de aanlegkosten, noodig voor het eigenlijke staalbedrijf, als volgt:

Kabelbaan, 40 K.M.	f 1.000.000
Spoorbaan tusschen haven en walswerk en laadmiddelen	„ 500.000
Smeltwerk, inclusief railbaan, bedrijfsgebouwen en woningen	„ 3.000.000
Walswerk	„ 2.000.000
Werkplaats en gieterij, voornamelijk voor eigen bedrijf	„ 1.000.000
Ertsmijn met smalspoor inclusief woningen en dergelijke	„ 500.000
Nivellering terrein, enz.	pro memorie
Totaal	f 8.000.000

Legt men er den nadruk op, dat met deze betrekkelijk kleine kapitaalsuitgave een onderneming kan worden tot stand gebracht, welke niet meer dan rond 100.000 ton erts per jaar ontgint, dan is het duidelijk, dat dit tegenover den aanwezigen ertsvoorraad van op zijn minst 1 milliard ton een zeer lilliputachtigen indruk maakt. De delfstoffelijke inhoud der ijzerertselden van het *Verbeek*-gebergte laat een practisch onbegrensden uitbouw toe van een zoo klein grootbedrijf. En stelt men de vraag: Zal een verdere uitbouw economisch inderdaad mogelijk zijn en zoo ja, op welke grondslagen?, dan zal het antwoord daarop moeten luiden: Die uitbouw tot thans niet te voorzien omvang zal zeker mogelijk zijn, maar ook *alleen met behulp van uitstekende koopmanschap*.

In dit verband moge worden verwezen naar de desbetreffende beschouwingen in de in hoofde vermelde geschriften Nos. 13 en 14. Ons aldus onthoudende van herhalingen, stellen wij als onze gevolgtrekking vast, dat een naast het *Verbeek*-gebergte op Celebes te scheppen staalindustrie alle factoren en alle vereischten in zich sluit om bij uitstek te zijn een bedrijf, dat zijn vollen groei en meest economische ontwikkeling zal hebben te ontleenen aan het expansievermogen van het particulier initiatief.

Nu is het, met het oog op de enorme hoeveelheden der ijzerertsen, welke ontginning zelfs bij de geweldigste ontwikkeling van het staalbedrijf tot in lengte van dagen zal kunnen aanhouden, niet gewenscht en evenmin mogelijk om nu reeds de waarde in haar geheel te verdisconteeren bij den inbreng van het object in een particuliere onderneming. Voor een of meer gedeelten van het object zou dit eerder mogelijk zijn.

Op grond van het een en ander wil het ons voorkomen, dat de bedrijfspolitieke oplossing voor het vraagstuk van het staalbedrijf moet zijn het zoogenaamde gemengde bedrijf. Hoe vollediger daarbij de bevrediging is der in zekeren zin schijnbaar tegenstrijdige, maar van hooger standpunt bezien in werkelijkheid evenwijdig aan elkaar gaande desiderata van beide partijen: ruim baan voor het particulier koopmansgenie aan den eenen kant en een zoo gunstig mogelijk geldelijk rendement voor den Staat aan den anderen kant, hoe hechter grondslag zal zijn verkregen voor de expansie van dit bedrijf.

Intusschen laat zich het object, de ijzerertsen omvattende, juist door zijn omvang nog van een ander, een ruimer gezichtspunt overzien. Met een variant op het gezegde: Ned.-Indië is groot genoeg om bij den mijnbouw een ruime plaats te laten voor Staats- zoowel als voor particuliere exploitatie, mag men zeggen: De hoeveelheid ijzererts in het *Verbeek*-gebergte is groot genoeg om ruimte te laten voor Staats- zoowel

als voor particuliere exploitatie. Ja zelfs voor het verkrijgen van vaststaande gegevens betreffende de staathuishoudkundige voorkeur (d.i. dus niet de eenzijdige voorkeur van eenige groep in de Volksvertegenwoordiging), welke gegeven dient te worden aan de verschillende mijnbouwpolitieke mogelijkheden, wil het voorkomen dat de Regeering niet moest schromen zonder verwijl over te gaan tot eene toepassing dier mogelijkheden. Dat dit bovendien in het belang zou zijn van alle partijen en het snelst zou leiden tot eene intensieve exploitatie der ijzerertselden van Celebes, behoeft zeker geen nader betoog. Zich te laten terugschrikken door vrees voor concurrentie zou blijk geven, dat men zich liet leiden door een economisch zeer ongezond motief.

In verband met deze beschouwingen zouden wij willen voorstellen het geheele Malili-gebied, waarover de ijzerertselden verspreid liggen, te verdeelen in 3 deelen: een Z.-westelijke helft, en de N.-oostelijke helft in een Noordelijk en een Zuidelijk kwart. De Z.-westelijke helft, de best onderzochte en de rijkste, ook wat de waterkrachten betreft, bovendien voorzien van de gunstigste natuurlijke afvoermogelijkheden, blijve gereserveerd voor de nu nog in gang zijnde technische en bedrijfspolitieke studie van Gouvernementswege. Deze studie kan t.z.t. leiden tot de aanvaarding van zuivere Staats- of particuliere exploitatie of tot die van het gemengd bedrijf. De beide N.-oostelijke kwartdeelen, nog maar zeer oppervlakkig verkend en veel minder gunstig van algemeene ligging dan de westelijke helft van het Malili-gebied, zouden onverwijld moeten worden opengesteld voor het particulier initiatief, dat zou moeten worden toegelaten op de basis resp. der gewone mijnbouwkundige opsporingsvergunningen en op die der zoogen. exploratiecontracten.

Het zou zeker de moeite waard zijn en getuigen van een breed mijnbouwpolitiek en goed mijnbouweconomisch gezichts- en standpunt om deze proef te nemen.

3. De nikkelindustrie.

Het is eenigszins moeilijk de juiste beteekenis te beoordeelen van het nikkelobject in het *Verbeek*-gebergte aan de hand der nog steeds tegenstrijdige opvattingen van de zijde van het Mijnwezen, al kan een crescendo naar den gunstigen kant niet worden misverstaan. Ook in het rapport opgesteld in het hierboven onder No. 12 genoemde geschrift treft men nog een pessimistische en een optimistische gestemdheid naast elkaar aan.

Op zich zelf zou men het aan den tijd kunnen overlaten om het juiste oordeel aan het licht te brengen over de reeds in de geschriften Nos. 1 en 3 neergeschreven verwachting en overtuiging ten aanzien der nikkelertsen. Hieronder worden ditmaal verstaan de eigenlijke nikkelsilicaatertsen, welke voorkomen in min of meer verticale aders, maar niet de ruim 1 pCt. nikkelhoudende ijzerertsen, reeds op pl.m. 7 M. diepte in de ijzerertselden aanwezig, noch de nog wat rijkere ertsplaten op de grens van onverveerd gesteente en ijzerertsdek. Het gevaar van dit overlaten aan den tijd is evenwel op zeer markante wijze aan den dag gekomen in meergenoemd rapport. Immers, daarin wordt niet alleen een verwerking bepleit van het nikkelerts op ferronikkel met pl.m. 40 pCt. Ni, maar bovendien een vastkoppeling van een secundair nikkelbedrijf aan een primaire staalindustrie. Is het eerste van bedrijfstechisch standpunt nog volstrekt geen uitgemaakte zaak, het tweede moet uit een economischen gezichtshoek met stelligheid worden ontraden. Lichten wij dit nader toe.

Zoowel het ijzer- als het nikkelvraagstuk zijn volkomen nieuwe vraagstukken voor Ned.-Indië. Aan beide problemen zit niet alleen van technischen, maar ook van finantieelen kant en van vele andere kanten zooveel vast, dat elk van hen op zich zelf reeds een zeer grooten omvang heeft. Daarbij zal een goede oplossing van elk dezer twee vraagstukken voor Ned.-Indië van buitengewoon groot economisch belang zijn.

Moet dus de vastkoppeling van twee moeilijke, veel-omvattende en elk op zich zelf groote mogelijkheden in zich bevattende problemen beslist onjuist worden geacht, en kunnen van een dergelijke aaneenkoppeling onmogelijk heilzame economische gevolgen worden verwacht, tot de onderschikking van het nikkelbedrijf ten opzichte van het ijzerbedrijf kan men alleen komen bij een volkomen miskenning van de wereldmarktpositie van het nikkel. Hierover handelt met een enkel woord het hierboven genoemde geschrift No. 13 en zoo volledig mogelijk geschrift No. 14.

Op grond der in die geschriften neergelegde studiën, waarheen wordt verwezen teneinde herhalingen te voorkomen, kan men tot geen andere gevolgtrekking geraken, dan dat het een groote economische fout zou wezen het nikkelobject in het *Verbeek*-gebte anders te behandelen dan als een afzonderlijk object, en wel één van primaire beteekenis.

Wie de geschriften Nos. 13 en 14 aandachtig leest, zal begrijpen, dat meer nog dan bij de staalindustrie op Celebes, bij een daar te scheppen nikkelindustrie *uitnemende koopmanschap* de hoofdrol zal moeten spelen, wil men, *ten bate der Ned.-Indische gemeenschap*, van de nikkelwinning maken wat er economisch van te maken is. Herhaald moge hier worden een slotwoord van geschrift No. 14, waar de schrijver zich wil „beperken tot de opmerking, dat de totstandkoming eener nikkelindustrie in Ned.-Indië en de mogelijkheid voor haar om tot groei en bloei te geraken zal afhangen niet alleen van de wijze waarop, maar vooral ook van het tempo, waarin het nikkelvraagstuk in Ned.-Indië door de Regeering zal zijn opgelost.”

Welnu, ook voor het nikkelbedrijf dient de bedrijfs-politieke oplossing te worden gevonden in den vorm van een gemengd bedrijf, geleid en beheerd door eminenten koopmanschap, waarbij een zoo groot mogelijk deel der te behalen winsten ten bate der gemeenschap dient te komen.

4. *Het havenbedrijf.*

Het spreekt vanzelf, dat alleen reeds voor een zoo omvangrijke onderneming als het staalbedrijf bij eersten opzet zou moeten worden, een behoorlijke haven als „*trait d'union*” tusschen het bedrijf en de buitenwereld niet achterwege kan blijven. Door den Dienst van het Havenwezen in Ned.-Indië werd volgens geschrift No. 12 een veilige natuurlijke haven gevonden bij Lampea, gelegen ten Z. van Malili aan de Oesoebai. Deze haven heeft ook voor de grootste zeeschepen voldoende diepte, terwijl door middel van kaden voldoende aanleglengte te verkrijgen zal zijn, ook bij groote ontwikkeling van het bedrijf. Voorloopig meent men ruimschoots te kunnen volstaan met een 300 meter kadellengte. De aanleg daarvan inclusief gebouwen en vaartuigen is in geschrift No. 12 geschat op f 2.000.000.

Het behoeft zeker geen nader betoog, dat de aanleg en uitbouw der haven evenals de aanleg van wegen op den weg der Overheid ligt, alsook het eigenlijke havenbedrijf en het onderhoud der wegen. Voor 60 K.M. rijwegen van de haven naar het emplacement der ertsontginningen wordt in meergenoemd geschrift No. 12 geraamd een bedrag van f 1.000.000. Het Gouvernement zou dus moeten zorgen voor een deugdelijk aangelegde haven en hier heeft men dan weder een typisch object voor een Staatsbedrijf, hetwelk bij toenemenden groei en bloei der diverse ondernemingen belangrijke inkomsten zal kunnen opbrengen. De outillage der haven late men aan elke onderneming zelve over, opdat deze kunne worden ingericht naar hare bijzondere behoeften. Het Staatshavenbedrijf late zich evenwel steeds door een vooruitzienden blik leiden, opdat het de nieuwe behoeften der ondernemingen bij den toenemenden groei daarvan steeds een schrede voor is. Wie denkt in dit verband niet aan het havenbedrijf der gemeente Rotterdam?

5. *Chemische industrieën.*

Teneinde de aan een der waterkrachten te ontle-

nen en zodoende beschikbare energie zoo volledig mogelijk te gebruiken, wordt in geschrift No. 12 de fabricage van stikstofmeststoffen bepleit. Hierbij is naar het voorkomt niet voldoende rekening gehouden met het feit, dat de oorlog in Amerika en Europa reeds talrijke, uitstekend ingerichte fabrieken voor de bereiding van stikstofmeststoffen in het leven heeft geroepen, waarvan zeer vele met behulp van groote oorlogswinsten aanzienlijke bedragen hunner kosten van aanleg hebben kunnen afschrijven. Deze reeds bestaande fabrieken verkeerden daardoor ten opzichte van nieuw op te richten, vooral in dezen duren tijd, in een bijzonder gunstige conditie bij een eventueelen prijzenstrijd voor de betreffende stikstofmeststoffen. Met deze opmerking wil evenwel niet gezegd zijn, dat een stikstofmestfabriek in het Malilische in het geheel geen kans van slagen zou hebben. Immers, behalve van dezen op den voorgrond gestelden algemeenen factor, zal de levensvatbaarheid van zoodanige industrie in den Ned.-Ind. Archipel afhankelijk zijn van tal van plaatselijke factoren. Goedkope waterkracht en goede en goedkoop te verkrijgen grondstoffen bijv. zijn reeds twee bijzondere factoren, welke een overheerschend gunstigen invloed zouden kunnen hebben. En wellicht mag men in dit opzicht voor het Malili-gebied als centrum van kunstmestfabricage goede verwachtingen hebben. In elk geval is aan dit bedrijf nog zooveel risico verbonden, dat men het waarlijk niet kan aanbevelen voor een Staatsbedrijf. Het komt ons dan ook voor, dat men hier van een breeder gezichtspunt moet uitgaan, en de Staat als groot stroomleverancier den electrischen stroom moet trachten te leveren tegen eene vergoeding, welke het opzetten van verschillende chemische en mechanische industrieën aanlokkelijk zou maken. Aldus zou haar rol in deze een aanmoedigende moeten zijn, terwijl hij verder aan het particulier initiatief de keuze der te vestigen ondernemingen zou moeten overlaten. Op deze wijze zou hij zeker haar eigen zoowel als het algemeen belang op de beste wijze dienen.

Resumeerend komen wij tot de volgende conclusies, waarmede — naar wij meenen — de Staathuishouding van Ned.-Indië het best gebaat zou zijn.

1. Het geheele economische object van erts en waterkrachten in het *Verbeek*-gebte van Celebes behandelde men niet als één ondeelbaar geheel, maar men verdeele het integendeel in de in den aanvang reeds genoemde, wel met elkaar samenhangende doch afzonderlijk te behandelen eenheden.

2. Van de ontginning der aanwezige waterkrachten make men een Staatsbedrijf, dat er op uit zij, door aanmoediging van het particulier initiatief voor verschillende chemische en mechanische industrieën, zich steeds verder uit te breiden, totdat zijn maximum capaciteit bereikt is.

3. Het geheele gebied der ijzerertsvelden verdeele men in 3 deelen: een Z.-westelijke helft, een Noord-oostelijk en een Zuid-oostelijk kwart. Voor de totstandkoming eener ijzer- en staalindustrie ga men voor bedoelde Z.-westelijke helft ten spoedigste over tot een zoogenaamd gemeend bedrijf. De beide genoemde kwarten stelle men zonder verder uitstel open voor het particulier initiatief op de basis resp. van de exploratiecontracten en de gewone mijnbouwkundige opsporingen.

4. Het perspectief bij evengenoemd gemengd bedrijf zoeken men in de bereiding van „all round” en „first class” nikkelstaal en van speciale electrostaalsoorten.

5. Van de nikkelwinning make men een afzonderlijk bedrijf, waarvan men, geleid door een juist begrip harer economische beteekenismogelijkheden, zonder verder verwijl de vrije ontwikkeling door het particulier initiatief aanmoedige.

6. Den noodigen havenuitbouw en wegeaanleg beschouwe men als een specifiek Staatsbedrijf, waarbij men steeds een open oog toone te hebben voor nieuwe

vereischten in verband met den groei der verschillende ondernemingen.

7. In verband met 2, late men het particulier initiatief de vrije keuze bij de totstandbrenging van nieuwe chemische en mechanische industrieën en verleene daartoe, in de eerste plaats door zoo goedkoop mogelijke levering van electrischen stroom, elke noodige en gewenschte medewerking.

Er is daar in het *Verbeek*-gebergte van Celebes iets schoonsch te verrichten, en waar de finantieele behoeften van de Ned.-Indische Staathuishouding steeds toenemende zijn en om spoedige bevrediging vragen, is het ten zeerste te hopen, dat Ned.-Indië voor een tweede Djambi-geschiedenis gespaard moge blijven.

Ir. E. C. ABENDANON.

DE RIJNVAART IN 1919.

Door de in November 1918 uitgebroken revolutie in Duitschland en het daardoor onvermijdelijk geworden ineenstorten der Centrale machten, was in de Rijn-scheepvaart groote verandering gekomen. Voor de oorlogsindustrie waren geen schepen meer noodig; de Duitse schepen werden voor het grootste gedeelte gedurende den terugtocht der legers voor het vervoer van troepen en oorlogsmateriaal in beslag genomen. Een groot gedeelte der Hollandsche vloot werd gehuurd voor het transport van Duitschland naar hier en het tijdelijk huisvesten van Entente-gevangenen, hetgeen tot ver in 1919 duurde. The Commission for Relief in Belgium nam een groot gedeelte van de Hollandsche scheepsruimte in beslag voor het transport van levensmiddelen. Veel schepen werden ook opgenomen als lichterscheepen voor het bewaren van levensmiddelen, welke in groote hoeveelheden uit Amerika werden aangevoerd en waardoor al spoedig te Rotterdam gebrek aan pakhuisruimte kwam.

De Rotterdamsche haven vertoonde als bij tooverslag een ander beeld. De lang verwachte bedrijvigheid was teruggekeerd en ofschoon deze natuurlijk nog veel verschilde met die van vóór den oorlog, doordat van aanvoer van grondstoffen en massatransporten, zooals erts, hout, enz., hetgeen destijds een hoofdbestanddeel uitmaakte, nog geen sprake was, kon men met zulk een aanvang toch tevreden zijn.

De Duitse schepen werden voor de transporten van de Centrale mogendheden aangewezen; er kwamen groote hoeveelheden meel uit Amerika, alsook aardappelen uit Engeland voor Duitschland aan. De Nederlandsche reederijen waren van deze transporten uitgesloten en deze zouden ook niet winstgevend voor haar zijn geweest, aangezien de vracht in Marken werd betaald en de koers steeds lager werd. Toen de Duitse schepen, nadat de aanvoeren uit de mijnen in het Ruhrgebied eenigszins beter werden, voor de kolenvaart naar den Boven-Rijn in beslag werden genomen, werd de toestand voor de Nederlandsche reederijen gunstiger.

Schepen werden slechts in geringe mate tegen zoogenaamde „vracht per last” afgegeven, zooals vroeger bijna uitsluitend het geval was; daarentegen charterde men de schepen in daghuur, meestal voor den tijd van drie maanden. De daghuur bedroeg in het voorjaar 3 tot 4 cents per ton per dag, in Juni/Juli 5 tot 6 cents per ton per dag, terwijl in het najaar zelfs 12 cents en meer per ton per dag werd betaald.

Een zeer groot gedeelte der Nederlandsche vloot was noodig voor de goederen, welke in Antwerpen werden aangevoerd, welke goederen hoofdzakelijk bestemd waren voor de verschillende Entente-bases. Veel lieden beschouwden dezen toestand als een gevaar voor Rotterdam; dat deze angst voor een groot gedeelte ongegrond was bewijst het feit, dat de meeste kolentransporten van Amerika over Rotterdam kwamen, omdat Antwerpen nu eenmaal niet is ingericht voor den overslag van massatransporten zooals Rotterdam. Bovendien is het Rijntransport van Ant-

werpen veel duurder door den langeren duur der reis, welke vooral in het voor- en najaar afhankelijk is van de weersgesteldheid bij de vaart door Zeeland. Niet zelden gebeurt het, dat in dien tijd voor de vaart Antwerpen/Dordrecht of omgekeerd 4, 5 tot 6 dagen noodig zijn. Al deze factoren dragen er toe bij de vracht voor Antwerpen duurder te maken. Zoo werd b.v. in het najaar de kolenvracht van de Ruhrhavens naar Antwerpen met *f* 3 per ton genoteerd, terwijl naar Rotterdam *f* 2 per ton werd betaald. Zeer zeker is de concurrentie van Antwerpen niet te onderschatten; te verontrusten behoeven wij ons echter niet. Rotterdam is zowel door zijn ligging als door zijn prachtige inrichtingen voor laden en lossen een natuurlijke haven voor den Rijn.

Voor de kolenvaart van de Ruhrhavens naar den Boven-Rijn werden door de Nederlandsche reederijen slechts weinig schepen afgegeven, niettegenstaande de vracht van Januari tot September met Mk. 2,75 per ton, later met Mk. 5 per ton, en ten slotte zelfs met 30 pf. per ton per dag (= pl.m. Mk. 9 per ton) genoteerd werd, hetgeen voor de Duitse reederijen zeer hoog was. De Nederlandsche reederijen konden echter hierbij geen baat vinden door den steeds lager wordenden Markenkoers.

Het vervoer op het Rhein-Herne Kanaal was zeer levendig; de daghuur aldaar bedroeg gemiddeld 40 pf. per ton per dag. Teruglading uit Duitschland naar Holland of België werd weinig aangeboden, doordat Duitschland nog slechts in zeer geringe mate exporteerde. De oorzaak hiervan is te zoeken in de allertreurigste arbeiderstoestanden, verder ook in het gebrek aan grondstoffen. Wat nog geëxporteerd werd, was in hoofdzaak zout, kali en ijzer. Tegen begin September/October begonnen ook de kolenverladings van de Ruhrhavens voor de Ententelanden, welke kolen voor het grootste gedeelte over Rotterdam naar Frankrijk vervoerd werden. Er werd ongeveer 6000 tot 8000 tons per dag verladen. Aan vracht werd van September tot en met December *f* 1,10 tot *f* 2 per ton betaald. Het bovengenoemde quantum beteekent echter in vergelijking met de hoeveelheden, welke in de jaren vóór den oorlog werden uitgevoerd, niet veel. De oorzaken van dezen verminderden uitvoer zijn in de eerste plaats de geringe voortbrenging der mijnen, in de tweede plaats het groote wagongebrek. Of deze toestand spoedig zal veranderen is een groote vraag. Vóór den oorlog werden soms aan één kipper 6000 tot 8000 tons per 24 uur verladen, nu dikwijls niet meer dan 1000 tot 1200 tons en nog minder.

Te sleepen was er van Holland naar de Rijnhavens tot ongeveer het midden van het jaar niet veel. De tweede helft van het jaar was iets beter; echter liggen nog steeds verschillende sleepbooten in de havens óp.

Het sleeploon bedroeg in:

Januari/Februari gemiddeld	50-cents-tarief	+ 105-cents.
Maart	50	„ „ + 85
April	50	„ „ + 90
Mei	50	„ „ + 80
Juni	50	„ „ + 80
Juli	50	„ „ + 80
Augustus	50	„ „ + 80
September	50	„ „ + 70
October	50	„ „ + 65
November	50	„ „ + 100
December	190	„ „

Van de Ruhrhavens naar den Boven-Rijn was gedurende het eerste halfjaar ook niet veel te sleepen. Het sleeploon bedroeg gemiddeld Mk. 3,30 tot Mk. 3,50 per ton, hetgeen voor Nederlandsche sleepbooten niet loonend was. Na Juli gingen de sleeploonen echter voortdurend in de hoogte en bereikten in November/December, ook al door den lagen waterstand, de ongekende hoogte van Mk. 25 tot Mk. 26 per ton voor het sleepen van Ruhrort naar Mannheim. Dit liet voor Nederlandsche sleepbooten bij een Markenkoers van ongeveer 6 cents eenige winst. Voor het sleepen van Mannheim naar Straatsburg werd toen ongeveer

Mk. 22 per ton genoteerd. Van Mannheim naar Straatsburg konden de Nederlandsche sleepboten door den lagen waterstand echter niet sleepen; dit geschiedde uitsluitend door de raderboten van de Duitsche reederijen.

De waterstand was gunstig tot October/November. Daarna kwam een laagwater-periode, waardoor een geregelde uitoefening van het bedrijf zeer werd belemmerd. Tengevolge hiervan ontstond een enorme opeenhooping van schepen te Ruhrort en wel daardoor, dat de meeste schepen bestemd waren voor Straatsburg, welke alle waren afgeladen, zoodat lichten noodzakelijk was. Dit had tengevolge, dat een dusdanige navraag naar scheepsruimte ontstond, dat er slechts zeer moeilijk in voldoende mate schepen te vinden waren om bedoelde te diep geladen schepen te lichten. De huren werden hierdoor opgedreven tot, zooals boven gezegd, de ongekende hoogte van 12 cents per ton per dag. Toen dan ook in December de Rijn weder ging wassen en de aan de Ruhr opgehouden schepen weder konden varen, lagen er alleen te Ruhrort ongeveer 300 tot 400 groote rijnaken, die op transport naar den Boven-Rijn wachtten. Dat deze schepen niet in eenmaal gesleept konden worden, is te begrijpen. Het gevolg is dan ook geweest, dat de sleeploonen, welke in een dergelijk geval steeds dalen, niet alleen even hoog bleven als in de laagwater-periode, doch zelfs nog hooger werden. Hierbij kwam nog, dat de was van den Rijn in zeer korten tijd abnormaal werd, zelfs zoodanig, als in de laatste 40 jaar niet was voorgekomen. Het gevolg hiervan was, dat het grootste gedeelte der schepen, die eerst hadden gewacht door den lagen waterstand, thans weder werden opgehouden door den hoogen waterstand. Door al deze omstandigheden was het geen zeldzaamheid, dat schepen voor een reis van Antwerpen naar Straatsburg, welke onder normale omstandigheden in 35 tot 40 dagen kan worden volbracht, 4 maanden noodig hadden. Het is dus te begrijpen, dat door de transportondernemers door al deze abnormale stoornissen groote verliezen zijn geleden.

Het is zeker niet overbodig hier eens te wijzen op het feit, dat het riviervak Mannheim—Straatsburg den laatsten tijd niet meer wordt onderhouden zooals zulks het geval was toen de Duitschers het groote belang hadden, dezen vaarweg op voldoende diepte te houden. Zooals bekend, is de bedding van dit riviervak van dien aard, dat, indien men steeds over voldoende vaardiepte wil beschikken, er steeds gebaggerd moet worden, teneinde de zoogenaamde zand- en grintbanken, welke zich vormen, te verwijderen. Zij, die thans bij een goeden vaarweg van Mannheim naar Straatsburg het grootste belang hebben, schijnen zich om het onderhoud van dit gedeelte van den Rijn minder te bekommeren. Men had toch zeker verwacht, dat, waar Straatsburg een Fransche haven is geworden, de Franschen ook voor dit onderhoud zouden hebben zorg gedragen.

Tot voorbeeld diene, dat men twee jaar geleden van Mannheim naar Straatsburg met ongeveer denzelfden diepgang kon varen als van Ruhrort naar Mannheim. Thans is zulks niet meer het geval; wanneer men met een schip van Mtr. 2,50 diepgang tot Mannheim gekomen is, moet men in den laatsten tijd te Mannheim tot circa Mtr. 1,50 oplichten, hetgeen natuurlijk groote kosten veroorzaakt.

Het is te hopen, dat de bevoegde Fransche autoriteiten het belang van een goed onderhouden rivier tot Straatsburg spoedig zullen inzien en hierin afdoende verbetering zullen brengen. Mocht dit niet het geval zijn, dan is ook in het jaar 1920 wederom een stagnatie in het bedrijf te verwachten, waardoor zeer zeker de huren, vrachten en sleeploonen niet lager zullen zijn dan in het afgelopen jaar.

Hierbij komt nog, dat het personeel steeds hogere eischen stelt en steeds korteren arbeidsduur verlangt, hetgeen natuurlijk ook een vermindering van de beschikbare tonnage tengevolge heeft.

Indien de aanvoeren voor Duitschland op grond van de economische regelingen en de te verstrekken credieten werkelijk van eenigen omvang zullen gaan worden en de arbeiderstoestanden in de mijnen zullen blijven verbeteren, zooals thans het geval is, waardoor de productie verhoogd wordt, is te verwachten, gezien het feit dat Duitschland groote hoeveelheden per water aan de Entente — in hoofdzaak Frankrijk — moet leveren, dat de rijnvrachten zeer vast zullen zijn, zoodat het ieder transportondernemer geraden is bij het aannemen van transporten voorzichtigheid in acht te nemen.

Voor deze conclusie spreekt ook het feit, dat nog steeds geen rijnschepen gebouwd worden, aangezien, zooals vroeger reeds gezegd, de meeste werven, die rijnschepen bouwden, ingericht zijn geworden voor den bouw van zeeschepen en alle met belangrijke orders overstelpt zijn. De prijzen van rijnschepen en rijnsleepboten zijn dan ook steeds stijgende en kleinere, oude schepen worden den laatsten tijd zelfs verkocht tegen f 80 tot f 95 per ton draagvermogen, terwijl de grootere schepen verkocht zijn geworden tegen f 75 tot f 80 per ton draagvermogen.

Gedurende 1919 werden in Lobith in- en uitgeklaard:

Opvaart:
Geladen: Aantal schepen 4944; tonnen 4.590.921.
Ledig: „ „ 5158; „ 1.664.566.

Afvaart:
Geladen: Aantal schepen 5219; tonnen 3.932.643.
Ledig: „ „ 4470; „ 2.509.451.

Het aantal ingeklaarde houtvloten bedroeg 126 met een tonnen-inhoud van 175.158,3.

A. VAN DRIEL.

Rotterdam, Maart 1920.

EEN NIEUW BEGINSEL IN DE TYPOGRAFIE.

De Collectieve Arbeidsovereenkomst in de Typografie, welke 5 Januari van dit jaar in werking is getreden, bevat een nieuw beginsel, dat vermoedelijk ook buiten de eigenlijke kringen van het Grafisch- en Boekbedrijf de aandacht zal trekken. Wij bedoelen het overleg tusschen de werkgevers- en de werknemersorganisatiën inzake de prijstarieven en het roeyement.

Het is ons plan omtrent deze regeling een en ander mede te deelen.

Vooraf evenwel moeten wij een paar lijnen aangeven hoe de organisatie in de Typografie is opgebouwd.

Het streven om de treurige bedrijfstoestanden, die destijds in de Typografie bestonden, te verbeteren, heeft er toe geleid, dat men een prijstarief invoerde, waar beneden door den ondernemer niet mag worden geleverd. De ervaring leerde, dat slechts weinige zaken er een behoorlijke kostprijsberekening op nahielden. Het prijstarief nu is voor de ondernemers een leidraad, waardoor zij er op worden gewezen, welke prijzen moeten worden gerekend, zal er van een lonend bedrijf sprake kunnen zijn. Het tarief is gebaseerd op een behoorlijk ingerichte onderneming. Slecht geutilleerde bedrijven zullen zich dus tot dat peil moeten opwerken om te kunnen blijven bestaan. De achterlijke ondernemingen mocht men niet als basis nemen. Want dan zouden de beter ingerichte te groote winsten maken en de prikkel om technische verbeteringen in te voeren, te zeer verminderen.

Het prijstarief moet derhalve worden beschouwd als een middel om den producent te leeren een behoorlijke kostprijs-berekening te maken. Invoering van een dergelijk tarief verdient slechts dan aanbeveling, wanneer een bedrijf zich door de onbepaalde concurrentie niet kan verheffen tot een toestand, waarbij de gemiddelde ondernemer en arbeider een redelijk bestaan vinden.

Het schijnt, dat de economische toestand van het boekdrukkersbedrijf destijds in het buitenland al niet veel beter was dan ten onzent. Reeds lang voordat de Nederlandsche organisatie tot stand kwam, was men,

met name in Duitschland, Oostenrijk en Zwitserland, werkzaam om een prijstarief vast te stellen en een bedrijfsorganisatie op te bouwen. Met het resultaat, dat in die landen organisatiën werden gevormd, die in vele opzichten met de latere Nederlandsche regeling overeenkomen. En op het oogenblik is men ook in België bezig om overeenkomstig dit algemeen model een bedrijfsvorm vast te stellen.

Wij achten het bovenstaande van belang, omdat daaruit blijkt, dat de bedrijfsorganisatie in de Typografie niet op een goeden dag werd uitgedacht, ten einde het publiek eens flink uit te buiten, maar dat zij werd geboren uit een economische noodzakelijkheid.

Voor de handhaving der tarieven verleenen de gezellenorganisatiën hunne medewerking door het z.g. verplichte lidmaatschap. Door deze clausule van de Collectieve Arbeidsovereenkomst mogen de georganiseerde gezellen slechts in dienstbetrekking treden bij georganiseerde patroons, terwijl omgekeerd georganiseerde patroons slechts georganiseerde gezellen kunnen aannemen. Wanneer nu een patroon de besluiten der organisatie, in dit geval het prijstarief, niet wenscht na te leven, dan zal hij in het uiterste geval van de organisatie moeten worden geroyeerd. Maar dit beteekent dan tevens, dat zijn gezellen hem de dienstbetrekking moeten opzeggen.

Intusschen gaf deze regeling aanleiding tot een moeilijkheid, welke zich steeds ernstiger deed gevoelen. De gezellenorganisatiën verleenden hun steun aan de tarieven door de patroonsorganisatie opgesteld, zonder dat zij in de gelegenheid waren te beoordeelen, of die tarieven billijk waren en met name of zij niet een onbehoorlijke winstmarge openlieten. De leiders der werknemers wezen er op, dat zij zich in een scheeve positie bevonden, wanneer zij op hun algemeene vergadering moesten toegeven, dat zij toch eigenlijk van de prijsregelingen, die mede door hun organisatiën werden gehandhaafd, niet het juiste begrip hadden.

De patroonsorganisatie moest de redelijkheid hiervan erkennen. Waar de leiders der gezellenorganisatiën mede verantwoordelijk zijn en zich mede verantwoordelijk gevoelen voor de behoorlijke ontwikkeling van het geheele drukkersbedrijf, daar stemde men toe niet van hen te mogen vergen, dat zij een prijstarief steunen, zonder dat zij in de gelegenheid zijn geweest zich van de noodzakelijkheid en van de juistheid van dat tarief te overtuigen.

Het was zeer moeilijk den juisten vorm te vinden, waardoor aan het bezwaar werd tegemoet gekomen. Ten slotte werd Art. 81 van de Collectieve Arbeidsovereenkomst vastgesteld, hetwelk luidt als volgt:

Overleg inzake de prijstarieven.

1. De contractanten ter eenre zijde (patroonsorganisatiën) geven den contractanten ter andere zijde (gezellenorganisatiën) inzicht in de prijstarieven, alvorens deze worden vastgesteld of gewijzigd.

2. Elk van de contractanten ter andere zijde wijst daartoe een lid aan, hetwelk door en uit zijn Hoofdbestuur wordt gekozen.

Wat beteekent nu dat „inzicht geven” in de prijstarieven?

Uit dit artikel blijkt, dat de besprekingen alleen tusschen de organisatiën worden gevoerd. Tusschen den individueelen ondernemer en den individueelen werknemer bestaat ten dezen geen band. Dit zou natuurlijk de positie van den ondernemer geheel onmogelijk maken.

Waar het hier zoo gewichtige besprekingen betreft, die in een te groote vergadering tot onvruchtbare discussie aanleiding zouden geven, wordt ieder der vier gezellenorganisatiën door één Hoofdbestuurslid, in de praktijk den Voorzitter, vertegenwoordigd.

Deze bijeenkomsten zijn van bijzonder gewicht. Met de ter vergadering uitgenoodigde leiders der gezellen wordt het prijstarief uitvoerig besproken. Men gaat na de wijze waarop de berekeningen zijn uitgevoerd.

Vragen worden beantwoord en nadere inlichtingen gegeven.

De patroonsorganisatiën konden dit overleg gerust aanvaarden. Over de basis, waarop het tarief moest worden opgebouwd, was men het bij de onderhandelingen over de nieuwe Collectieve Arbeidsovereenkomst reeds eens geworden. De tarieven zouden de kosten van den ondernemer (kapitaalrente, arbeidsloon, materiaalverbruik, enz.) moeten dekken, tevens gelegenheid laten voor het maken der noodige reserves en ten slotte den ondernemer een redelijke belooning voor zijn werkzaamheden waarborgen.

Tevens moest worden vastgelegd of een gemiddelde, dan wel een marginale onderneming, zou worden genomen ter bepaling van de bedrijfsonkosten, enz. Als basis werd gekozen de gemiddelde onderneming. Het tarief zou dus berusten op een behoorlijk geoutilleerd bedrijf.

Maar wanneer de leiders der gezellen nu eens als hun meening te kennen geven, dat een of ander onderdeel van het tarief niet juist is geregeld? Het geval zal zich niet voordoen, wanneer de ondernemers zorgen, dat zij een behoorlijk prijstarief samenstellen. Juist omdat de patroons overtuigd zijn, dat zij hun tarief den gezellenleiders aannemelijk kunnen maken, hebben zij er geen bezwaar tegen om in dezen overleg te plegen. Intusschen wordt de eigenlijke leiding in de prijspolitiek daarmee niet aan de patroons ontnomen. Zij zijn het, die ten slotte de tarieven vaststellen of wijzigen. Met dien verstande echter, dat de patroons er nimmer in zullen slagen een uitbuitingspolitiek te voeren, omdat de gezellen niet aan de instandhouding en verderen uitbouw der organisatie zullen blijven medewerken, wanneer door de patroons onredelijke bepalingen worden opgenomen.

De reden, die er toe leidde, dat het overleg in zake de prijstarieven in de nieuwe C.A.O. werd opgenomen, n.l. dat men van de gezellenorganisatiën, die aan een regeling medewerken, niet mag eischen, dat zij blindelings aanvaarden, wat ten dezen door de patroonsorganisatie wordt vastgesteld, geldt in niet mindere mate voor het geval, dat een patroon moet worden geroyeerd.

Onder de Collectieve Arbeidsovereenkomst 1917—1919 waren de gezellenorganisatiën krachtens de bepaling van het verplichte lidmaatschap zonder meer gehouden hun leden weg te nemen bij den patroon, die van het lidmaatschap was vervallen verklaard. Een uitvoerige opgave van de motieven, die tot het royement hadden geleid, werd niet gegeven. De gezellenorganisatiën waren dus blinde executie-werktuigen der patroonsorganisatie.

In de praktijk zou het geval zich kunnen voordoen, dat de patroon door een onjuiste voorstelling van zaken aan zijn gezellen den indruk zou weten te geven, dat zijn royement onrechtmatig of onbillijk was. In dat geval zouden de Besturen der gezellenorganisatiën niet eens in staat zijn uiteen te zetten, waarom tot het royement moest worden overgegaan. Op deze wijze zou het vertrouwen in de bedrijfsorganisatie worden geschaad.

Bovendien ontvangen de gezellen, die aan een geroyeerd patroon de dienstbetrekking hebben opgezegd, een zekere werkloosheidsuitkeering van hun organisatie, wanneer zij niet dadelijk elders werk vinden. Waar dus het royement van een patroon aan de gezellenorganisatiën financieele verplichtingen kan opleggen, daar is het alleszins redelijk, om die organisatiën in dat royement te kennen.

Daarom werd Art. 82 van de C.A.O. vastgesteld. Dit artikel bepaalt het volgende:

Overleg in zake het royement.

1. De contractanten ter eenre zijde (patroonsorganisatiën) raadplegen, alvorens een hunner leden wegens overtreding der prijstarieven te royeeren, die contractanten ter andere zijde (gezellenorganisatiën), welke werknemers hebben, die bij het overtredende lid in dienstbetrekking zijn.

2. Voor dit overleg wijst elk der contractanten ter andere zijde het Hoofdbestuurslid aan, dat voor het overleg inzake de prijstarieven is gekozen.

3. Elk van de contractanten ter andere zijde raadpleegt, alvorens een lid te royeeren, de contractanten ter eenre zijde.

De patroonsorganisatie royeert dus niet dan nadat de betrokken gezellenorganisatie heeft kunnen nagaan of de voorgeschreven procedure is gevolgd en nadat zij tevens in de gelegenheid is geweest haar opmerkingen te maken naar aanleiding van het gewezen vonnis. Komt het dan zoover, dat de patroonsorganisatie tegenover een weerspanning lid den uitersten maatregel moet toepassen, dan zijn de gezellenorganisatiën in de gelegenheid hun leden, die bij het conflict zijn betrokken er op te wijzen, waarom deze maatregel moest worden genomen. De gezellenorganisatiën voeren nu niet meer blindelings uit, hetgeen door de patroonsorganisatiën wordt verlangd, maar passen maatregelen toe, waarvan hun de noodzakelijkheid is aangetoond.

De gezellenorganisatiën worden „geraadpleegd”. Ook hier is het dus de patroonsorganisatie, die over het royement beslist. Dit beteekent niet, dat de regeling daardoor voor de gezellenorganisatiën haar waarde verliest. De ervaring leert, dat men het in deze zaken cens zal worden. Wie nagaat, dat de Commissie, die in hoogste instantie over geschillen uit arbeidszaken beslist, uit een gelijk getal werkgevers en werknemers is samengesteld en dat die samenstelling nooit tot eenige moeilijkheid aanleiding heeft gegeven, hoewel thans reeds vanaf 1914 ruim 1000 beslissingen moesten worden genomen, hij zal moeten toegeven, dat de besprekingen, die bij hangende royementen tusschen werkgevers- en werknemersorganisatiën worden gevoerd, evenzeer tot een aan beide zijden bevredigend resultaat zullen voeren.

Het kan niet worden ontkend, dat het royement ernstig treft. Toch is het schromelijk overdreven, om hier van de „mors civile” te spreken, zooals Mr. J. A. Levy heeft gedaan. De ervaring leert, dat er nog talrijke, zij het dan ook meest kleine, ongeorganiseerde drukkerijen bestaan. Dat het royement zonder meer den ondergang van het bedrijf beteekent, is dus onjuist.

Maar waar zij, die buiten de bedrijfsgemeenschap worden gesloten, toch in een moeilijke positie geraken, daar is het noodzakelijk, dat niet lichtvaardig over hun belangen wordt beschikt. Zulks geldt zoowel voor den werkgever als den werknemer. Dit is mede een van de redenen geweest, waarom men er toe is overgegaan elkander wederzijds in de royementen te kennen.

De Commissiën der patroonsorganisatie, die in eersten aanleg en in hooger beroep de geschillen beslissen, ieder bijgestaan door een verschillenden rechtsgeleerden secretaris, stellen den beklagde volledig in de gelegenheid aan te voeren wat ten zijnen gunste kan strekken. Het royement kan slechts na een nieuwe procedure worden uitgesproken door het Hoofdbestuur, dat alles in het werk stelt om den schuldige tot zijn plicht te brengen. Daar komt dan nu nog bij, dat de geheele behandeling van het geschil met de leiders der gezellenorganisatiën zal worden besproken. De kans dat een dvaling wordt begaan, is door deze maatregelen tot een minimum teruggebracht. Dit geldt te meer, waar het verantwoordelijkheidsgevoel van hen, die aan de leiding deelnemen, voortdurend wordt geprikkeld door de wetenschap, dat zij over zoo groote belangen moeten beslissen.

Het spreekt wel haast vanzelf, dat het overleg in zake de prijstarieven bij de onderhandelingen over de nieuwe Collectieve Arbeidsovereenkomst tot heel wat meer besprekingen heeft aanleiding gegeven, dan het overleg inzake het royement. Weliswaar waren ook personen buiten het drukkersbedrijf reeds met het tarief bekend. Met name de Nederlandsche Uitgeversbond is er van op de hoogte. Bovendien worden de

tarieven besproken in de vergadering van den Centralen Raad van Vakbonden in het Grafisch- en Boekbedrijf, waarin naast de Uitgevers, ook Boekbinders, Steendrukkers, Papierhandelaren, enz., zitting hebben. Maar dit neemt niet weg, dat men een zeer belangrijken stap heeft gedaan, door thans aan de gezellenorganisatiën invloed op de prijsbepaling toe te kennen.

Het is een bewijs van juist inzicht, dat de patroonsorganisatie het overleg heeft aanvaard.

Telkens hoort men tegenwoordig de klacht, dat de organisatiën der arbeiders zich bij de onderhandelingen over de arbeidsvoorwaarden zoo weinig bekommeren om de vraag of het bedrijf de nieuwe bepalingen wel zal kunnen dragen. Zoo dikwijls wordt voorbijgezien, dat de werknemers zelf de dupe kunnen worden van te hoog opgevoerde loonen, wanneer de ondernemers door werkvernietiging genoodzaakt zijn een deel van hun personeel weg te zenden en werkloos te maken.

Tevens wordt geklaagd over den tegenzin, waarmee de arbeiders hun arbeid verrichten. Wij herinneren in dit verband aan de interessante artikelen over „Arbeitsfreudigkeit” van de heeren Stork en Van Braambeek, welke eenigen tijd geleden in dit weekblad verschenen. Telkens bemerkt men, dat de arbeider het niet in zijn belang acht zich te beijveren om de productie op te voeren, daar naar zijn meening het grootste gedeelte van hetgeen hij meer voortbrengt toch terecht komt in de zakken van den ondernemer.

Deze feiten staan een verhoogde arbeidsintensiviteit in den weg. En toch is een verhoogde productie een eerste vereischte om in den economischen toestand verbetering te brengen. Hoe geringer de goederenvoorraad, des te minder valt er te verdeelen. Wanneer men het algemeen levenspeil wil verhoogen, dan is het noodig de verarmde wereld te verrijken, opdat er meer kan worden verdeeld. Vandaar, dat zoo sterk op verhoogde productie moet worden aangedrongen.

Het overleg inzake de prijstarieven kan er voor de Typografie toe bijdragen, dat zulks plaats heeft. De gezellen weten dan, dat meerdere welvaart in het bedrijf niet alleen den ondernemers ten goede zal komen. Zij krijgen thans begrip van de economische mogelijkheden, waarvoor het bedrijf wordt gesteld. En waar de tarieven na overleg worden vastgesteld, daar zal men thans gezamenlijk de bezwaren der werkvernietiging onder de oogen zien. Op deze wijze wordt de gelegenheid geopend tot vruchtbare samenwerking.

Wij willen ten slotte nog de vraag onder de oogen zien of het overleg inzake de prijstarieven ook eenige waarborg geeft voor den consument, dat geen onredelijk hooge tarieven worden vastgesteld.

Ten einde de positie van den verbruiker juist te bepalen zij herinnerd aan hetgeen wij eenige maanden geleden in dit weekblad schreven,¹⁾ nl. dat men het ten onrechte wel eens doet voorkomen alsof het door Prof. Veraart verdedigde systeem der Economische Bedrijfsorganisatie in de Typografie geheel is vastgelegd. In het bijzonder voor de prijspolitiek is deze opvatting onjuist.

Op pag. 70—76 van zijn „Vraagstukken der Economische Bedrijfsorganisatie” geeft Prof. Veraart aan welk systeem van prijspolitiek door hem wordt voorgestaan. Dit systeem beoogt een voortdurende verhoging der prijstarieven, welke desnoods moet worden doorgevoerd door het bedrijf te sluiten en zodoende de productie kunstmatig in te krimpen.

Geheel anders de prijspolitiek in de Typografie. De minimumtarieven werden ingevoerd om den ondernemer en arbeider een redelijk bestaan te waarborgen, hetgeen vóór het bestaan der organisatie niet het geval was. Het tarief wordt dan ook slechts zóó hoog gesteld, dat de gemiddelde producent een behoorlijke belooning voor zijn arbeid kan ontvangen.

¹⁾ Nummer van 29 October 1919. De prijspolitiek in de Typografie.

Toch zal het feit, dat de tarieven door de belanghebbenden zelf worden vastgesteld bij dezen of genen de vraag doen rijzen of men het aangenomen beginsel wel steeds getrouw is gebleven. En dan draagt de nieuwe regeling er mede toe bij, dat dit beginsel wordt gehandhaafd.

Want de wetenschap, dat aan de leiders der gezellenorganisatiën inzicht in de vast te stellen tarieven moet worden gegeven, is voor de Commissie, die het ontwerp gereed maakt, een prikkel te meer om met de allergrootste nauwkeurigheid te werken. Men weet, dat besprekingen zullen moeten worden gevoerd met personen, die als niet direct belanghebbenden, de ontworpen regeling zullen toetsen aan de beginselen, die men voor het vaststellen van het prijstarief was overeengekomen. Immers — het werd boven reeds gezegd — tijdens de onderhandelingen over de nieuwe bepaling betreffende het overleg inzake de prijstarieven stelden beide partijen zich op het standpunt, dat de tarieven den ondernemers slechts een redelijke en geen buitensporige belooning moesten toekennen.

Het is zeer wel mogelijk, dat men op den duur ook aan vertegenwoordigers van consumenten invloed op de prijsbepaling zal toekennen. Men kan dan aanknoopen bij de huidige regeling, waarbij verreweg de grootste afnemer van drukwerk n.l. de uitgever reeds in de tarieven wordt gekend. Eenige andere groote verbruikers zouden met den uitgever een Raad kunnen vormen, die zich op de hoogte moet stellen van de tarieven. Alsdan is een waarborg temeer verkregen, dat geen maatschappelijk ongeoorloofde winsten worden gemaakt.

In dezelfde richting bewegen zich de ontworpen statuten van den R.-K. Centralen Raad van Bedrijven, welke binnenkort op het tweede Congres zullen worden vastgesteld. Een Consumentenraad bestaande uit 8 personen, welke worden aangewezen door het R.-K. Verbond van Werkgeversverenigingen, den Nederl. R.-K. Middenstandsbond, den Ned. R.-K. Boerenbond en het Bureau voor de R.-K. Vakorganisatie zullen de prijstarieven van ieder bedrijf moeten goedkeuren, alvorens deze in werking kunnen treden. Het beginsel zelf, dat aan een Consumentenraad ten grondslag ligt, verdient zeker bijzonder aanbeveling. Slechts is het de vraag of de uitwerking wel juist is geweest. Vooreerst schijnt het ons minder gelukkig, dat slechts één Consumentenraad voor alle bedrijven wordt voorgesteld. Het is voor dezelfde personen niet mogelijk zich in de prijspolitiek van zooveel bedrijven geheel in te werken. Verder ware het beter geweest om de benoeming van de leden van den Raad niet aan de genoemde vier organisatiën op te dragen, daar de Raad thans voor groote groepen der bevolking (ambtenaren, enz.), die juist het meest gevaar loopen als verbruikers in de klem te geraken, veel aan betekenis verliest. Men had b.v. den Minister van Arbeid kunnen uitnoodigen, de benoeming te doen, waardoor de leden niet slechts onafhankelijker zouden komen te staan, maar tevens in meerdere mate zouden kunnen worden geacht het algemeen maatschappelijk belang te vertegenwoordigen.

Intusschen kunnen wij de belangen der verbruikers thans niet nader bespreken, omdat wij dan buiten ons onderwerp zouden gaan.

Allerwegen wordt de vraag besproken op welke wijze het bedrijfsleven in de toekomst moet worden georganiseerd. Ieder oogenblik vragen nieuwe plannen de aandacht. Wij meenden goed te doen met te wijzen op hetgeen bij de nieuwe Collectieve Arbeidsovereenkomst in de Typografie op dit gebied is vastgelegd.

Mr. A. A. VAN RHIJN.

Amsterdam, 1920.

TERUG TOT DEN GOUDEN STANDAARD?

Naar aanleiding van een artikel van Mr. Mees in Econ. Stat. Ber. van 24 Maart zij het mij vergund enkele opmerkingen te maken.

De beschouwingen van den schrijver betreffende de onlangs aangenomen wet tot verlaging van het gehalte van onze zilveren munten ga ik stilzwijgend voorbij, waar ik alleen de verder aanbevolen maatregel om den door de zilverprijsstijging geschapen wantoestand uit den weg te ruimen, onder de oogen wil zien.

Is „terugkeer tot den gouden standaard” wenschelijk, moet de vrije goudafgifte ten behoeve van het internationale betalingsverkeer hersteld worden?

Deze vraag kan niet beter beantwoord worden dan door de daarvan door Mr. M. verwachte gevolgen eens nader te bezien.

Als voornaamste gevolg wordt door Mr. Mees prijsdaling verwacht. Ten aanzien hiervan zou ik nu allereerst willen opmerken, dat, waar de schrijver zich op het standpunt stelt, dat ons geld ten opzichte van zijn standaard is gedeprimeerd, en dat terugkeer tot den gouden standaard opheffing dier depreciatie en dus prijsdaling zou tengevolge hebben, in dezen een kleine beperking is te maken.

„Depreciatie” beteekent m.i. vermindering van koopkracht; het woord zelf geeft slechts een feit, geen oorzaak aan. Wanneer in een land het geld is „gedeprecieerd”, d.i. in koopkracht verminderd, dan zal daarvan de oorzaak zoowel bij het geld als bij de goederen kunnen liggen, die voor dat geld kunnen verkregen worden. Een maatregel ten aanzien van dat geld genomen, zal daarom slechts dan de depreciatie kunnen wegnemen en dus prijsdaling kunnen te weeg brengen, wanneer de oorzaak van de depreciatie en dus van de prijsstijging bij het geld zelf ligt. Waar wel mag worden aangenomen dat van de hier te lande heerschende duurte een belangrijk deel der oorzaken bij de goederen en niet bij het geld ligt, zal in het algemeen een maatregel ten aanzien van ons geld genomen, ook slechts in beperkte mate prijsdaling ten gevolge kunnen hebben.

Ook die beperkte prijsdaling zal echter van een dergelijken maatregel — i.c. herstel van vrije goudafgifte — slechts dan te verwachten zijn, wanneer door die goudafgifte, evenals voor den oorlog, de buitenlandse wisselkoersen blijvend kunnen beheerscht worden. Ik beperk mij ten aanzien hiervan naar het voorbeeld van Mr. M. tot Amerika. Zal afgifte van goud blijvend den wisselkoers op Amerika omlaag kunnen drukken? Ik meen hieraan op goede gronden ten sterkste te mogen twijfelen.

Goudafgifte was voor den oorlog het middel om het te hoog oploopen van den koers tegen te gaan; als thans evenwel, zooals de schrijver wil, goud werd afgegeven, zou die maatregel door de veranderde omstandigheden ook een ander karakter hebben. Door dezen maatregel konden vroeger de wisselkoersen binnen hun goudpunten worden gehouden, omdat de schommelingen van die koersen hun oorzaak vonden in *tijdelijke* afwijkingen, als tijdelijk sterk verhoogde vraag naar betalingsmiddelen op het buitenland. Waar evenwel thans de koersverschillen hun oorzaak vinden in een meer *blijvend* deficit onzer betalingsbalans tegenover Amerika, kan goud niet als handelswaar worden gebruikt om het geschikte evenwicht dier balans weer te herstellen.

Dit argument klemt des te meer, waar geen ander land dan Amerika momenteel goud afgeeft en wij dus door het nemen van een dergelijken maatregel de kans zouden loopen het Nederlandsche goud tot een speculatie-object voor het buitenland te maken, zonder enig voordeel voor ons land. Want zonder mij aan becijferingen te wagen ten opzichte van onze betalingsbalans tegenover Amerika, geloof ik toch er ten zeerste aan te mogen twijfelen of zelfs afgifte van al het bij De Nederlandsche Bank berustende goud — na aftrek van het deel bestemd voor dekking der bankbiljetten — in staat zou zijn een blijvend invloed van eenige betekenis op den Amerikaanschen koers uit te oefenen. Zoolang dienaangaande geen zekerheid bestaat, zou het afgeven van goud door de circu-

latiebank toch als zeer onvoorzichtig moeten worden gequalificeerd.

Deze laatste moeilijkheid wordt trouwens door Mr. M. zelf erkend, waar hij spreekt over de vrees, dat al het goud naar het buitenland zal afvloeien. Hij tracht evenwel die vrees uit den weg te ruimen door te zeggen: „Maar blijkt er een groote drang naar gouduitvoer te bestaan, dan staat meteen vast, hoe noodzakelijk die uitvoer is.” Deze uitlating is mij eerlijk gezegd — misschien ligt het aan mij — niet duidelijk.

Wanneer iemand 's avonds naar huis toe gaat, be- wijst dan zijn innerlijke drang om, wanneer hij geen tram meer kan krijgen, een taxi te nemen, de noodzakelijkheid daarvan? Het lijkt mij, dat wanneer hij zich bij vorige gelegenheden bij loopen goed heeft bevonden, hij goed zal doen in dezen bij zijn vroegere politiek te blijven, vooral wanneer het toegeven aan zijn innerlijken drang hem misschien morgen in zijn portemonnaie zal opbreken!

Goudafgifte moet verder volgens Mr. M. met inkrimping der circulatie gepaard gaan. Die afgifte zelf zal alleen inkrimping der circulatie ten gevolge hebben, voorzover het af te geven goud betaald wordt met bankbiljetten of zgn. giraal geld. Inkrimping der circulatie op haar beurt zal alleen dan de depreciatie van het geld doen verdwijnen, wanneer de oorzaken dier depreciatie bij het geld zelf liggen. Ik verwijs in dit verband naar het boven reeds uiteengezette. Hetzelfde geldt trouwens voor de door Mr. M. mede aanbevolen disconto-verhooging, waar ook deze maatregel ten slotte slechts werkt via inkrimping der circulatie. Slechts is hierbij nog aan te merken, dat de door die disconto-verhooging bewerkte inperking der credietverleening wellicht voor onzen door den oorlog ontwrichten handel en onze industrie zeer nadeelige gevolgen zou kunnen hebben. (Zulks zonder in het minst te raken aan de, ook natuurlijk bij die credietverleening bestaande, noodzakelijkheid van schifting van goed en kwaad.)

Disconto-verhooging als middel tot prijsdaling aanbevolen, zou beperkend werken op onzen export en zodoende daardoor een ander en beter middel ter saldeering onzer betalingsbalans, — nl. opvoering van dien export — ter zijde stellen, en onder verwijzing naar het bovenstaande meen ik te mogen zeggen, dat laatstgenoemd nadeel wel eens grooter zou kunnen blijken dan het voordeel door Mr. M. verwacht. Ik liet mij in dit verband verder slechts daardoor tot een herhaling van hetgeen ik reeds boven gezegd had, verleiden, waar hier nog duidelijker dan boven in het betoog van Mr. M. uitkomt zijn m.i. onjuiste meening, dat inkrimping der circulatie — hetzij als zelfstandige maatregel, hetzij als gevolg van goudafgifte of disconto-verhooging — op zich zelf tot prijsdaling moet leiden.

Volkomen ben ik het verder met Mr. M. eens, dat bij het nemen van den door hem aanbevolen maatregel overleg met andere landen aanbeveling zou verdienen. Het enkele feit echter, dat Mr. M. het *slagen* van dat overleg niet maakt tot een „*conditio sine qua non*” voor het wijzigen van onze goudpolitiek, gaf mij reden genoeg tot bovenstaande beschouwingen.

Ik zou op grond van het bovenstaande willen concluderen, dat het maar te wenschen is, dat De Nederlandsche Bank den raad van Mr. M. niet moge volgen. Opvoering van onzen export en zuinigheid in het land zelf met mindere behoefte aan import zijn middelen tot herstel, waaraan de nadeelen van het stelsel van Mr. M. niet zijn verbonden.

Mr. G. SCHWARTZ.

VERKOOP VAN AMERIKAANSCH SCHEPEN.

Gelijk de lezer weet, deed de oorlog in de V. St. een scheepsbouwrijverheid ontstaan, die dit land met één slag tot de voornaamste schepenbouwende mogendheid ter wereld maakte. Stond in 1913 maandelijks gemiddeld 148.000 ton op stapel, in 1919 be-

droeg dit cijfer 3.575.000 ton. De heele industrie was in regeeringshanden en de United States Shipping Board was met de leiding belast. De ervaringen in de oorlogsjaren met staatsbedrijf in de V. St. opgedaan; hebben evenwel de neiging hiertoe allermint versterkt. Op 1 Maart jl. werd de regeeringscontrôle op de spoorwegen opgeheven en het beheer weer aan de eigenaars overgedragen, terwijl ook op het gebied der scheepsbouw zich de neiging vertoont, het overheidsbedrijf in particulier bedrijf om te zetten. De moeilijkheden zijn hier natuurlijk veel grooter dan bij de spoorwegen, daar de Staat deze niet in eigendom, slechts onder contrôle had, terwijl de scheepsbouwrijverheid en de handelsvloot geheel staatseigendom is en hiervoor dus andere eigenaars gevonden moeten worden.

Met de liquidatie van het Staatscheepsbouwbedrijf en de Staatsrederij is evenwel een aanvang gemaakt. Eenigen tijd geleden bevatten de dagbladen het bericht, dat de werven te Hog Island ten verkoop werden aangeboden. Andere minder goed geoutilleerde werven zijn gesloten, alsmede alle werven voor houten schepen. Hieruit volgt, dat ook de aanbouw af moet nemen, hetgeen inderdaad het geval is. Stonden in het eerste kwartaal van 1919 gemiddeld nog 4.186.000 ton op stapel, dit aantal daalde in de volgende drie kwartalen tot resp. 3.874.000, 3.471.000 en 2.967.000 ton: een snelle achteruitgang dus.

Doch niet alleen, dat de nieuwbouw door den U. S. Shipping Board is stopgezet, bovendien tracht hij zich door verkoop van een deel zijner tonnages te ontdoen.

Wij waren dezer dagen in de gelegenheid omtrent de motieven, die tot dezen verkoop leiden, behalve de lust het staatsbedrijf te liquideeren, van welingelichte zijde eenige mededeelingen te ontvangen.

Onze zegsman deelde ons als een in de V. St. veel gehuldigde opvatting mede, dat deze bij terugkeer tot normaler tijden niet meer zullen kunnen concurreren op de vrachtenmarkt en wel wegens de hoge gages, die er betaald moeten worden.

Wat den scheepsbouw in de V. St. betrof, was hij minder sceptisch. De exploitatiekosten van een schip. toch zijn in groote trekken samengesteld uit:

- a. gages;
- b. kosten van kolen;
- c. assurantiepremie;
- d. havengelden, loodsgelden, e. d.;
- e. rente en afschrijving.

Voor de sub a. en b. vermelde onkosten drijven thans de vrachten op. Rente en afschrijving bedragen minder dan een vijfde der totale exploitatiekosten. Ook indien de thans geldende hoge bouwkosten per ton blijvend zijn, zal dus een val in de vrachten in geen deele uit behoeven te blijven, daar de andere factoren een domineerenden invloed hebben. Zoo zijn dus de vooruitzichten voor den scheepsbouw in de V. S. gunstiger dan die voor de scheepvaart onder Amerikaansche vlag, daar de buitenlandsche reeder wegens de lagere gages, die hij betaalt, de in de V. St. gebouwde schepen wellicht nog met voordeel kan exploiteeren, hetgeen met den Amerikaanschen reeder naar alle waarschijnlijkheid niet het geval zal zijn.

Een verdere oorzaak van de hoge vrachten is de verminderde earning capacity der schepen, die op ongeveer twee derden van voor den oorlog wordt geschat wegens korte werkuren en daardoor veroorzaakte congestie in de havens.

Hierboven werden de overwegingen van algemeenen aard aangegeven, die tot verkoop van tonnages door den U. S. Shipping Board leiden. Tot welk een omvang men dezen verkoop wenscht te doen plaats vinden, blijkt wel hieruit, dat momenteel in ons land vertoeft de vertegenwoordiger van de Anderson Overseas Corporation, welke maatschappij als agente van den Shipping Board optreedt en verkooporders heeft voor 1.500.000 tons.

Wat de meer onmiddellijke overwegingen, die tot de pogingen tot verkoop aanleiding hebben gegeven,

betreft, ten eerste, zoo werd ons medegedeeld, staan deze in nauw verband met het vraagstuk der credietverleening aan Europa en de valutakwestie. Aan de koopers der schepen in de landen met gedeprecieerde valuta wordt n.l. lang crediet verleend, zoodat een groote vraag naar dollars wordt vermeden, terwijl de kans bestaat, dat deze in de toekomst goedkooper te krijgen zullen zijn dan thans. Een positief resultaat wordt evenwel ook verwacht. België en Frankrijk, wier import nu voor een groot deel in buitenlandsche schepen geschiedt en die de verschuldigde vrachtpenningen in buitenlandsche valuta contant moeten betalen, waardoor de wisselkoersen gedrukt worden, zullen dan een eigen vloot krijgen, waardoor de vracht in francs gecalculeerd wordt en de vraag naar vreemde deviezen zal afnemen. Daarenboven zullen tal van zeelieden werk kunnen vinden op de nieuwe schepen. Gegeven, deze twee landen koopen de heele 1.500.000 tons, waarvan hierboven sprake was, dan zal de besparing bij een geschatte earning capacity van \$ 100 per ton \$ 150 miljoen bedragen, onder vermindering van de kosten voor buitenlandse kolen natuurlijk.

Een credietverleening dus aan Europa, waarbij het Amerikaansch belang zich dekt met dat van de landen aan deze zijde van den Oceaan. Mag men bovendien in een en ander wellicht een symptoom zien van het doordringen van het besef, dat in het belang van den Amerikaanschen export de geteisterde landen weer op de been geholpen moeten worden, des te beter.

Hiernaast staat als tweede motief voor den verkoop de overweging, dat, willen de werven in de V. St., hoezeer ook ingekrompen in aantal, aan het werk blijven — en zooals boven werd uiteengezet, verwacht men, dat ze de concurrentie zullen kunnen volhouden — dan moet de productie in het buitenland worden afgezet, aangezien de schepen, indien ze onder Amerikaansche vlag varen, niet concurreeren kunnen.

Het type der ten verkoop aangeboden schepen (het zijn de kleine schepen der vloot) maakt deze beter geschikt voor de Europeesche kustvaart dan voor gebruik in de V. St., waar deze lang niet in dien omvang bestaat. Het vervoer van graan naar industriegebieden en van de voortbrengselen van deze laatste naar de landbouwende streken geschiedt per spoor, aangezien beide op hetzelfde continent liggen. Anders is dit in Europa, waar de staten veel meer eenzijdig ontwikkeld zijn en voor den invoer van levensmiddelen of van fabriekaten afhankelijk van den aanvoer van buiten. Bovendien, indien goederen in de Ver. Staten voor export bestemd zijn, geschiedt deze in groote Oceaanbooten, terwijl de handel van West-Europa met het N. en Z.O. van het werelddeel door middel van kleinere booten geschiedt. Alleen in het Noordwesten der Ver. St. geschiedt de goederenruil over zee: het hout uit Washington en Oregon wordt per boot vervoerd naar het woudlooze Californië, dat petroleum naar genoemde Staten van de Unie exporteert.

De tweede reden, dat men juist de kleine schepen verkoopt, is hierin gelegen, dat men de concurrentie met de Europ. reeders zoo lang mogelijk vol wil houden. Want tengevolge van de bepalingen van de Seamen's Act moeten deze een veel grootere bemanning voeren dan schepen van dezelfde grootte onder vreemde vlag, hetgeen de hoge gages dubbel voelbaar maakt.

Wat de kwaliteit der schepen van den U. S. Shipping Board betreft, hoewel in den beginne bij den bouw fouten zijn gemaakt en de vaartuigen vooral te lijden hadden onder onvoldoende en ongeschoolde bemanning, de schepen der latere periode en die, welke door de thans nog arbeidende werven worden afgeleverd, kunnen den toets der kritiek zeker doorstaan. De verkoop geschiedt dan ook onder contrôle van Lloyds. Waar de financieele redacteur van het Handelsblad in zijn jongste weekoverzicht dan ook als een der hoofdoorzaken van het mislukken van den verkoop

van tonnage aan reeders in de Ver. St. aanvoert, den slechten bouw der schepen, gaat dit wellicht voor een deel op, doch moet daarnaast o.i. gesteld worden als zeker niet minder belangrijke overweging, de vrees, dat het in de schepen te investeren kapitaal geen behoorlijk rendement zal afwerpen om de redenen, hierboven uiteengezet.

Men doet evenwel in de Ver. St. krachtige pogingen, om een eigen vloot te houden. Ten einde de gages op buitenlandsche schepen, die een der havens der Unie aandoen, in de hoogte te drijven, werd de La Follette Act (Seamen's Act) in Januari 1916 van toepassing verklaard op vreemde schepen. Par. 4 van deze wet bepaalt, dat iedere zeeman in een Amerikaansche haven zijn schip kan verlaten en bovendien aanspraak heeft op de helft der verdiende gage. Van deze vrijheid maken de bemanningen van vreemde schepen tegen lagere dan in de Ver. St. geldende gages gemonsterd, op ruime schaal gebruik en monstereen daarna weer voor de thuisreis tegen gage op Amerikaansch peil. Door een dergelijke protectionistische bepaling (waarvan de toepasselijkheid door de Britsche regeering aan het Gouvernement der Ver. St. betwist wordt) wordt het concurrentievermogen voor de vaart op de Ver. St. voor de schepen der Unie natuurlijk vergroot. Dat men van den maatregel evenwel niet zoo heel veel heil verwacht, mag misschien geconcludeerd worden uit de verkoopspolitiek der U. S. Shipping Board en de geringe kooplust, die er voor de schepen in de Ver. St. bleek te bestaan.

AANTEKENINGEN.

De Russische Coöperatieve Beweging. — Het schijnt ernst te worden met de herleving van den handel op Rusland. De dagbladders bracht de namen der Russische onderhandelaars, terwijl de N.R.Ct. onlangs de mededeeling bevatte, dat te Londen twee zaken tot dat doel waren opgericht, n.l. de British Corporation of Mine and Steamship Owners in Russia, met een kapitaal van £ 10.000.000 en de Anglo-Russian Shipping Cy. met £ 2.000.000 kapitaal. Bovendien wist de Times te vertellen, dat aan sommige Russische organisaties voor den goederenhandel credieten verleend waren door Engelsche banken, om den handel mogelijk te maken. Ook in het met goederen volgepropte Skandinavie verwacht men in Rusland een débouché te vinden, ondanks de waarschuwing van (den niet onbevooroordeelden!) Miljoekof in „Politiken”, dat de Sowjet-regeering de geïmporteerde goederen zal nationaliseeren.

Daar omtrent de thans zoozeer onze belangstelling vragende Russische coöperatieve beweging h.t.l. weinig bekend is, mogen de navolgende schaarsche mededeelingen, ontleend aan het in Denemarken goed aangeschreven staande blad „Mercator” hier een plaats vinden.

Het was eerst na de aaneensluiting in 1898 van al de locale vereenigingen tot eene groote centrale organisatie, het „Alrussische Verbond van Coöp. Consumptievereenigingen” (Centrosojus), dat de beweging haar tegenwoordigen omvang en macht verkreeg.

Behalve een bond van coöperatieve consumptievereenigingen te zijn, nam Centrosjus de productie der consumptie-artikelen ter hand in eigen fabrieken, welke geheel volgens moderne methoden werkten. De productieafdeeling omvatte: malerijen, schoenfabrieken, verbouw en verwerking van tabak, fabricage van tegelwerken, conservenfabrieken en aanverwante bedrijven en groote jacht- en visscherijbedrijven aan de Moermanskust met eigen tonnage. De leiders van de centrale organisatie zijn menschen met een vooruitzienden blik en zij openden o.a. kantoren in een reeks Europeesche steden en tevens te New York, Wladiwostock, Kobe, Yokohama en Shanghai, zoodat de organisatie paraat was om de werkzaamheden in vollen omvang weder op te nemen op het zelfde oogenblik, dat de toestand dit zou veroorloven.

Trots den buitengewoon ongunstigen toestand is Centrosojus in ieder geval in staat geweest om nog een deel van den handel met het buitenland te drijven in 1918 en 1919, namelijk in dat gebied van het land, waar de sovjetregering niet sterk was. De omvang van dezen handel beliep in 1918 ruim 1 milliard roebel en steeg in 1919 tot over de 2 milliard, aanzienlijke bedragen, gegeven den toestand in Rusland.

Het Alrussische Verbond van de Russische Coöperatieve Consumptievereenigingen omvat 340 gewestelijke bonden met tegen de 26.000 consumptievereenigingen wier ledenaantal over de 15 miljoen bedroeg. Alleen dit getal zegt ons dat de organisatie een macht van beteekenis is. Haar beteekenis op economisch gebied wordt nog vergroot door het bezit van een eigen bank, de Moskva Marodring Bank, met een kapitaal van 100 miljoen roebel. De bank heeft filialen te Londen en New York, welke een komenden wereldhandel met Centrosojus uiterst zullen vergemakkelijken.

In buitenlandsche handelskringen voelt men geen vertrouwen in de Russische coöperatieve beweging, terwijl haar toch credieten van beteekenis zijn verleend. De V. St. stonden de organisatie een crediet van \$ 25 miljoen voor den inkoop van goederen in de V. St. toe. Engeland heeft in totaal credieten tot £ 17 miljoen ingewilligd en Noorwegen 5 miljoen Kronen voor den inkoop van visch en daar aangenomen mag worden, dat deze landen geen credieten tot zulke bedragen verleen zonder eerst inlichtingen te hebben ingewonnen aangaande de kans, dat de organisatie haar verplichtingen nakomt en verder wat betreft het weerstaan van eventueele aanranding van de zijde van het nu-bestaande Russische regime, is het waarschijnlijk, dat er nu eindelijk schot zal komen in den handel met het Russische rijk.

Tot zoover „Mercator”. Naar men ziet staat het blad op het veel aangevochten standpunt, dat de coöp. beweging los staat van het Sowjet-regime.

Recente uitingen van Pan-Amerikanisme. — Het nummer van 3 Maart j.l. bevatte een overzicht van het werk van de International High Commission, voortgesproken uit de eerste Pan-Amerikaansche Financieele Conferentie, in Mei 1915 te Washington gehouden. De tweede conferentie van dien naam werd van 19—23 Januari 1919 terzelfder plaatse gehouden. Als slot van de beraadslagingen werd met algemeene stemmen (behalve die van Bolivia, Brazilië en Venezuela, welke landen bezwaren maakten op punten van ondergeschikt belang) de volgende resolutie aangenomen, waarin de wenselijkheid wordt uitgesproken:

1. Dat de naam van: „The International High Commission” wordt veranderd in „The Inter-American High Commission”, om beter haar samenstelling en gebied van werkzaamheden aan te wijzen.

2. Dat het verslag van de Commissie voor het Verkeerswezen, dat aandringt op een veelvuldiger passage- en vrachtdienst tusschen de V. St. en Latijnsch Amerika, ter beoordeeling en ter behandeling wordt gezonden aan de United States Shipping Board, evenals zulks met de conclusies voortvloeiende uit de beraadslagingen over het vervoer per spoorweg, post en telegrafie aan de Inter-American High Commission geschiedt.

3. Dat de wetgeving van sommige Staten van de Vereenigde Staten zoodanig wordt gewijzigd, dat operatie van agentschappen van banken, gevestigd in de landen van Latijnsch-Amerika, binnen hun rechtsgebied mogelijk wordt.

4. Dat de Inter-American High Commission de mogelijkheid bestudeert om eenvormigheid en gelijkheid te verkrijgen in wetten, geldend voor vreemde ondernemingen, werkende in de landen van Latijnsch-Amerika.

5. Dat er wordt gestreefd naar uitbreiding van het accept-verkeer, teneinde de mogelijkheid van financieele transacties, im- en export van goederen betreffende, te vergemakkelijken. De hoop wordt uitgesproken, dat de V. St. een steeds grootere markt voor Z. Am. obligaties zullen aanbieden.

6. Dat de Inter-American High Commission wordt ver-

zocht de instelling van een internationaal goudfonds („goudpool”) te bevorderen. ¹⁾

7. Dat de Inter-American High Commission onder de aandacht brengt van de Amerikaansche gouvernementen de wenselijkheid van een uniforme wet, het chèque-verkeer regelend, aan te nemen.

8. Dat de Inter-American High Commission wordt verzocht de beste methode te bestuderen, om gelijktijdige dubbele belasting van natuurlijke en rechtspersonen in Latijnsch-Amerika te vermijden.

9. Dat de Amerikaansche landen, die dit nog niet hebben gedaan, de overeenkomst ratificeeren, aangenomen door het Internationaal Amerikaansch Congres in 1910 te Buenos Aires, regelende de oprichting van een Internationaal Bureau te Havana voor de registratie van handelsmerken.

10. Dat de Amerikaansche landen, die dit nog niet hebben gedaan, de overeenkomst ratificeeren, in 1910 te Buenos Aires gesloten, betreffende octrooi- en auteursrecht.

11. Dat de Webb-wet wordt gewijzigd ten einde het de in de V. St. gevestigde maatschappijen, die handelen in buitenslands geproduceerde ruwe materialen, of deze importeerden, mogelijk te maken onder de daartoe noodige gouvernementvoorschriften organisaties te vormen, die deze maatschappijen in staat stellen op voet van gelijkheid te concurreren met maatschappijen gevestigd in andere landen, het vervoer dier materialen ten doel hebbende.

12. Dat wordt uitgebreid het stelsel van handels-attachés, die een geschikte opleiding voor alle takken van den buitendienst moeten genieten, een en ander als een middel om het ontstaan van handelsbetrekkingen te bevorderen.

13. Dat minstens om de tien jaar een „census” wordt gehouden door alle Amerikaansche landen, waarbij eenvormigheid van statistiek wordt betracht.

14. Dat het metrieke stelsel van maten en gewichten algemeen wordt ingevoerd en dat, zoolang dit niet is geschied, op artikelen wier afmetingen zijn uitgedrukt in de eenheden, gebruikt in de Vereenigde Staten, ook de dimensies in de maten van het metrieke stelsel zijn aangebracht.

15. Dat het plan tot arbitrage in handels-geschillen, (reeds in werking tusschen de Bolsa de Commercio of Buenos Aires, en de Chamber of Commerce der Vereenigde Staten), aanvaard wordt door alle Amerikaansche landen.

16. Dat de Inter-American High Commission wordt verzocht de mogelijkheid te onderzoeken van:

a. de oprichting van een inter-Amerikaansche rechtbank voor het beslechten van geschillen van commerciële of financiële aard, waarbij twee of meer Amerikaansche landen betrokken zijn;

b. de beslissing van dergelijke quaesties naar recht en billijkheid.

17. Dat de invoer van ruwe materialen, in welk land ook, niet verhinderd zal worden door prohibatieve rechten.

18. Dat de bankiers in de Vereenigde Staten de mogelijkheid onderzoeken financiële steun aan Europa te verleen, door het aflossen van in Europa geplaatste leeningen der landen van Latijnsch-Amerika, waarvoor de midelen verkregen worden uit nieuwe leeningen, door deze landen bij de Vereenigde Staten aan te gaan.

Over de punten 5 en 17, sprak de vroegere Secretary of the Treasury McAdoo. Hij wees er op hoe als gevolg van de dislocatie van den handel van Europa op Latijnsch-Amerika, doch voor een groot deel mede als gevolg van de eerste Pan-Amerikaansche Financieele Conferentie en de werkzaamheden van de Intern. High Commission, de export van de Ver. Staten naar Latijnsch-Amerika steeg van \$ 99 miljoen in 1915 tot \$ 400 miljoen in 1919, de import van \$ 261 miljoen in 1915 tot \$ 568 miljoen in 1919. Door de expansie der banken uit de Ver. Staten over Latijnsch-Amerika is de dollar-wissel een nieuw instrument geworden, dat den handel vergemakkelijkt.

Verder werd door hem o.a. gememoreerd, hoe reeds voor het congres van 1915 de Ver. Staten den onbezuurden invoer van de groote stapelartikelen hunner zusterrepublieken: wol, huiden, koren, vleesch, leder en koffie toestonden.

Frank A. Vanderlip bepleitte het toepassen van het reciprociteits-beginsel ten aanzien van de filialen der banken uit de Latijnsch-Amerikaansche landen, die in sommige staten der Unie in de uitoefening van hun bedrijf worden belemmerd, terwijl de werkzaam-

¹⁾ Zie pagina 446 van den jaargang 1919.

heden van filialen der banken uit de Unie in Midden en Zuid-Amerika aan geenerlei beperkingen onderhevig zijn.

Het belangrijkste punt van de resolutie is wel het laatste. Over stappen, om dit plan te verwezenlijken, wordt evenwel niets vermeld. Wel wilden de verschillende Republieken bij de Ver. Staten gaarne leeningen plaatsen, doch voor hun eigen verdere ontwikkeling, niet om hun schulden aan Europa af te lossen. Merkwaardig om te lezen zijn de overzichten van de redevoeringen der afgevaardigden van Mexico, Guatemala, Bolivia, Uruguay, Argentinië, Chile en Brazilië. Elk hunner roemde de ontwikkelingsmogelijkheden van zijn land, de solvabiliteit er van of de pogingen zijner regeering deze te vergrooten en deed daarna een beroep op het kapitaal der Ver. Staten, om de rijkdommen te komen ontsluiten. Chacun prêche pour sa paroisse! In Chile was zelfs in zeventig jaar geen revolutie geweest, in Zuid-Amerika inderdaad een prestatie!

Zoo stond dus hier het gemeenschappelijk belang niet op den voorgrond. Onder een algemeen gezichtspunt vatte Paul M. Warburg evenwel het vraagstuk van de credietverleening aan Latijnsch-Amerika in een voor de conferentie gehouden rede, die hieronder verkort is weergegeven.

Paul M. Warburg over de Internationale credietverleening. — In zijn rede, gehouden voor de tweede Pan-Amerikaansche Financieele Conferentie begon de bekende financier met het geven van een overzicht van de ontwikkeling van den financieelen en monetaireren toestand gedurende den oorlog.

Naarmate de overwinning meer en meer afhankelijk werd van ammunitie, levensmiddelen en andere goederen, werden deze goederen belangrijker dan goud en werd de financieele politiek, die den goudstroom tot richtsnoer had, vervangen door één, door den goederenstroom gedirigeerd. Dientengevolge werden betalingen in goud gestaakt, waardoor het gevaar voor wegvloeien van het metaal werd uitgesloten en bescherming van den schat door een hoog disconto niet meer noodig was. Zoo begon een periode van inflatie en goedkoop geld. De grenzen der wisselkoersen, bij een vrije goudmarkt bestaande, vervielen en bij een tekort aan goederen voor export konden de beschikbare hulpmiddelen hen nog slechts tijdelijk steunen. Zoo zijn ze op het tegenwoordig peil aangeland. „Have we any reason to be astonished? Is it not much more surprising that we should have expected any other result!” vraagt de heer Warburg. De débâcle van de wisselkoersen van diverse landen is het logisch gevolg van de financieele anarchie, heerschende sinds de onttroning van „Koning goud”. Het disagio der valuta's van de „borrowing countries” is niet de ziekte zelf, maar een symptoom. Het brengt tot uitdrukking de verschillende graden van depreciatie van geld en crediet en van productiviteit. Toen de hulpmiddelen goud, rentevoet en buitenlandsche leeningen buiten werking geraakten, bleef het disagio der wisselkoersen als eenige reguleerende factor over.

Hoe nu naar meer normale toestanden den weg terug te vinden?

Herstel van den gouden standaard, hetzij in eens, hetzij via den gold-exchange standaard is noodzakelijk. Worden de regeeringsfinanciën weer stabiel, alsmede de toestanden in den handel, dan is voor het werk van de stabilisatie der wisselkoersen de bestaande goudvoorraad groot genoeg.

Waar thans nog geen vrije goudmarkt bestaat, moet de remmende invloed, door het gele metaal eertijds uitgeoefend, uitgeoefend worden door het sluitend maken der staatsbudgetten. Indien aflossing der schuld nog niet mogelijk is, moeten de regeeringen in samenwerking met de Centrale Banken het daaraan gaan sturen, dat van deze laatste en de particu-

liere banken het nog niet geclasseerde materiaal — obligaties en schatkistpapier — overgaat in handen van den belegger. De hoogere rente voor handels- en schatkistwissels, die hiervan misschien het gevolg is, zal op den duur wegens het stopzetten van de werking der factoren, die hooge prijzen en sociale en economische onrust in hun gevolg meevoeren, voor het land een voordeel blijken.

Naast het sluitend maken der budgetten als maatstaf voor de credietwaardigheid der landen met een lage valuta, noemt de heer W. dan hun belastingpolitiek.

De oorlog bracht een ingrijpende verandering in de verdeling van het nationaal inkomen. Het aandeel van de landbouwers en de arbeidersklasse is geweldig gestegen ten opzichte van dat van hen, levende van de opbrengst van een vast inkomen uit beleggingen vóór den oorlog aangekocht. Buitensporige uitgaven moeten daarom niet alleen getroffen worden bij de enkelen met de groote inkomens, maar evenzeer indien gedaan door de groote massa, die het grootste deel van het nationaal inkomen ontvangt en op wier rekening in totaal de meeste uitgaven staan. Progressieve belastingen, niet op hetgeen men overhoudt van zijn inkomen, maar op hetgeen men uitgeeft en flinke verbruiksbelastingen, waardoor de vraag naar goederen vermindert, de prijzen dalen en die de schatkist helpen vullen (en niet producent, grossier of detaillist verrijken) zullen, naar de heer W. meent, het logisch gevolg zijn van een verstandige en weloverwogen budget-politiek.

Als mede-onderteeenaar van het bekende memorandum stelt hij dus als maatstaf voor de credietwaardigheid van een land den eisch van het sluitend maken der budgetten, waarbij hij dan nog die eener belastingpolitiek als boven geschetst voegt. Evenwel merkt hij op, dat, indien zonder hulp van buiten af, reconstructie onmogelijk is, de eisch niet ten volle gehandhaafd kan worden en hulp verleend moet worden van particuliere zijde of, zoo de noodzakelijkheid zich voordoet, door directe of indirecte regeerings-hulp.

Ten slotte sprak de heer W. als zijn overtuiging uit, dat in de naaste toekomst de kapitaalvraag de kapitaal-accumulatie verre zal overtreffen. En, in verband met de hierboven vermelde vraag naar kapitaal-hulp door de republieken van Latijnsch-Amerika, maakte hij de opmerking, dat het kapitaal zoo'n uitgestrekt terrein van werkzaamheden zal vinden in „darkest Europe”, dat het op minder ruime schaal dan tevoren aangewend zal kunnen worden ter ontwikkeling van genoemde republieken.

Waarschijnlijk om hen te troosten merkte hij evenwel nog op, dat verscheiden hunner tegenwoordig eerder behoorden tot de „lending” dan tot de „borrowing countries” en een aantal van betekenis belangrijke vorderingen had gemaakt op den weg leidende naar economische en financieele onafhankelijkheid.

*Stand der cultures en uitvoer gedurende het vierde kwartaal 1919, in Suriname.*¹⁾ — De weersomstandigheden waren gunstig, een langdurig en scherp droog seizoen bleef uit, wat van grooten invloed is geweest op den stand der gewassen. De cacao-productie was belangrijk lager dan in 1918. De stand der cacao-velden is thans over 't algemeen vrij gunstig, over de oogstvooruitzichten voor de eerste maanden voor 1920 valt nog niets met eenige zekerheid te zeggen, de vruchtzetting is zeer ongelijk, in verschillende velden is die alleszins bevredigend, in andere is die nog van weinig betekenis. De stand der Liberiakoffie is gunstig, naar het zich laat aanzien, zal de hoofd-oogst, tengevolge van den laten bloei der boomen, grootendeels in de eerste maanden van 1920 binnen komen. De oogstvoorzieningen van 1920 zijn gunstig. De

¹⁾ Zie pag. 1218 jaargang 1919.

stand van het suikerriet is over 't algemeen bevredigend, de oogstvooruitzichten van de eerste maanden van 1920 blijven gunstig.

De uitvoer der voornaamste producten over het 4e kwartaal van 1919 bedroeg in vergelijking met dien van 1918:

		4e Kw. 1919.	4e Kw. 1918.
Balata	K.G.	138.476	169.436,5
Cacao	"	241.617	57.031
Koffie	"	398.147	967
Maïs	"	7.450	6.080
Suiker	"	3.357.007	2.972.286
Rum 50 pCt. L.	"	29.151	263.472
Huiden	K.G.	7.869	—
Hout	M ³ .	543,5	71
Letter hout	K.G.	25.864	355
Goud	Gr.	148.434	178.203
		Jan./Dec. 1919	Jan./Dec. 1918
Balata	K.G.	493.907	625.022,5
Cacao	"	1.669.617,5	2.468.363
Koffie	"	3.665.511	1.749
Maïs	"	328.427	6.080
Suiker	"	5.665.187	9.867.431
Rum 50 pCt. L.	"	234.908	812.273
Huiden	K.G.	37.923	6.045
Hout	M ³ .	871,5	571
Letter hout	K.G.	42.324	6.939
Goud	Gr.	556.641,4	696.008,7

De Rotterdamsche Katoenmarkt. — Met betrekking tot de ontwikkeling van deze jonge markt ontleenen wij aan het Verslag van de Kamer van Koophandel en Fabrieken over 1919 het volgende, waaruit de lezer zich een duidelijk beeld kan vormen van de energie, waarmee de zaak werd aangepakt:

In den loop van het tweede halfjaar van 1919 kon de katoenhandel zich hier ter stede gaandeweg ontwikkelen. Reeds dadelijk na het sluiten van den wapenstilstand in November 1918 werden door de Vereeniging voor den Katoenhandel te Rotterdam pogingen in het werk gesteld om opheffing te verkrijgen van de verschillende beperkende bepalingen, die aan den katoenhandel nog in den weg waren gelegd. Herhaaldelijk aandringen bij de Economische Conferentie te Londen in Januari 1919 mocht leiden tot de opheffing der beperkende bepaling, dat katoen uitsluitend aan spinners moest geadresseerd worden, waardoor de handel ten eenen male was buitengesloten. 30 Januari deelde de N.O.T. mede, dat deze beperking weliswaar was opgeheven, maar dat de N.O.T. voorloopig nog geen consenten aan den handel wenschte te verstrekken. Nieuwe onderhandelingen leidden in Maart tot het resultaat, dat de N.O.T. zich bereid verklaarde consent voor 2000 balen katoen te verleenen, welke hoeveelheid dan over de gegadigde importeurs, leden der Vereeniging voor den Katoenhandel te Rotterdam, zou moeten worden verdeeld. Hierdoor werd, zij het ook op zeer beperkte schaal, een begin met katoen invoeren op onze markt gemaakt en toen spoedig daarop de N.O.T. in liquidatie trad, bestond er alle uitzicht, dat die invoeren zich geleidelijk zouden ontwikkelen. Weliswaar bleef het nog steeds gehandhaafde uitvoerverbod van ruwe katoen den handel in sterke mate in den weg staan, maar gelukkig werd dit verbod op 12 Augustus opgeheven en was van dien datum af de handel in dit artikel geheel en al vrij.

Inmiddels waren, hoofdzakelijk als consignaties voor Amerikaansche rekening, groote hoeveelheden katoen hier aangevoerd, die de beschikbare opslagruimte voor een zeer groot gedeelte in beslag namen en van zoo minderwaardige kwaliteit waren, dat de Duitsche spinners, bij de gedurende het geheele jaar heerschende hoge prijzen, daarvan niet kochten.

Intusschen, zoowel door koopen voor eigen rekening door den handel ter plaatse als door consignaties, kwamen langzamerhand ook groote partijen van betere en goed te plaatsen kwaliteiten hier aan en het bleek alras, dat verdere uitbreiding van de gelegenheid tot katoenopslag dringend noodig was, wilde men niet den voorsprong, dien men eenmaal tegenover Bremen had verkregen, weder verloren doen gaan. De door het Katoenveem geboden opslagruimte voor ongeveer 33.000 balen, benevens voor 10.000 balen op open terrein, was geenszins voldoende om de aanvoeren op te nemen en met den steun van eenige banken ter plaatse kwam de oprichting tot stand van het „Maasveem" aan de

Maashaven met een ruimte voor ongeveer 20.000 balen¹⁾ en van het „Havenveem" aan de Waalhaven met een ruimte voor ongeveer 25.000 balen, benevens een sorteertrein van 8000 M². oppervlakte met lichte overkapping, ruimte biedende om ongeveer 20.000 balen bij lossing uit de aanvoerende boot te sorteren. Door een en ander en door een voorts ontworpen uitbreiding van het Katoenveem zal er dus uitzicht bestaan, dat onze haven in den loop van 1920 voor het artikel katoen opslaggelegenheid zal kunnen bieden voor ongeveer 100.000 balen (wanneer men althans nog eenige particuliere ijzeren en steenen loodsen, die thans voor katoenopslag dienen, mederekent); aan de eerste behoefte zal dan vrijwel zijn voldaan.

Intusschen moet men niet uit het oog verliezen, dat de Amerikaansche exporteurs de Rotterdamsche katoenmarkt met veel sympathie begroeten, niet slechts omdat het hun aangenaam is op die markt de voor Duitschland bestemde partijen te laten financieren, maar ook omdat men daar inziet, dat de ligging van Rotterdam, vooral wat de verzending per waterweg naar Zuid- en Midden-Duitschland, alsmede naar Oostenrijk en Zwitserland betreft, veel gunstiger is dan die van Bremen, terwijl ook Rotterdam voor den uitvoer naar Skandinavië en de Oostzeehavens van voldoende directe vaste stoombootverbindingen is voorzien.

Een groote hindernis voor dezen handel blijft echter nog steeds de bekende katoenclausule van assuradeuren en pogingen om hierin verandering te brengen werden tot dusver niet met enig succes bekroond. Een brand, in het Katoenveem uitgebroken, gaf assuradeuren aanleiding katoen nog meer dan tot dusver als een gevaarlijk risico te beschouwen, zoodat zij nog niet genegen waren eenige verzachting in die clausule te brengen. Intusschen bleek duidelijk, dat katoen eigenlijk een weinig brandbaar artikel is, want geperste katoen viamt niet en smeult slechts. De schade is dan ook geenszins zoo groot als bij andere koopmansgoederen, die door brand beschadigd zijn, het geval is; de brandschade is slechts enkele tientallen centimeters in de balen ingevreten en hoewel het overige der balen dan nog wel rook- en waterschade heeft is toch in den regel de opbrengst der beschadigde balen zeer bevredigend.

Intusschen kwam de Vereeniging van Assuradeuren den handel toch wel eenigszins tegemoet wat betreft het bewaren van katoenmonsters in pakhuisen.

Tot dusver was vastgesteld, dat slechts 500 K.G. monsters in eigen pakhuis mochten worden geborgen en dan nog slechts in een door de Pakhuiscommissie goedgekeurde *brandvrije* ruimte. Deze hoeveelheid is thans tot 2000 K.G. verhoogd, met de bepaling, dat zij moet zijn opgeslagen in een door de Pakhuiscommissie goedgekeurde ruimte.

In Juni ontving onze haven het bezoek van twee afgevaardigden der organisatie-commissie voor de in October gehouden World's Cotton Conference te New-Orleans. Deze heeren brachten aan onze katoenmarkt de uitnodiging over om aan dat congres deel te nemen en de heer H. Visser, lid der firma Wambersie & Zoon, penningmeester der Vereeniging voor den Katoenhandel te Rotterdam, werd door die Vereeniging naar dat congres afgevaardigd, terwijl hij tevens optrad als vertegenwoordiger van het gemeentebestuur van Rotterdam. Doordat de heer W. Westerman, die onze Kamer op dat congres zou vertegenwoordigen, verhinderd was daar aanwezig te zijn, werd de heer Visser uitgenoodigd ook als afgevaardigde van onze Kamer te willen optreden, terwijl de regeering vertegenwoordigd was door Mr. D. H. Andreae, handelsattaché aan de legatie te Washington.

Op deze Conference, die zoowel producenten als handelaars, bankiers, spinners, wevers, assuradeuren, enz., van de voornaamste landen, waar katoen verbouwd en verhandeld wordt, bijwoonden, werden hoofdzakelijk de volgende besluiten genomen:

I. Er zullen stappen gedaan worden om tot een uniforme classificatie van katoen voor de geheele wereld te geraken.

II. De Conference zal bij de spoorwegmaatschappijen ernstig aandringen op het wederinvoeren der doorcognossementen van uit het binnenland naar de uiteindelijke bestemming in het buitenland, welke cognossementen gedurende den oorlog waren afgeschaffd.

III. De Conference zal bij de Amerikaansche regeering er op aandringen maatregelen te nemen om verspilling van katoen door slordige behandeling in het binnenland tegen te gaan, terwijl in het bijzonder ook tegen slechte emballage dient te worden gewaakt. Men achtte het noodzakelijk, dat in alle plaatsen, waar „gins" zijn, katoenpakhuisen worden opgericht en dat ook aan de stations in het binnenland,

¹⁾ Het eerste der drie afdelingen, waaruit dit veem zal bestaan, zal begin 1920-gereed zijn en ruimte voor 7000 balen bieden.

waar de katoen veelal geruimen tijd in regen- en wind op verzending moet wachten, behoorlijk voor berging wordt gezorgd. Het plan bestaat uniforme loodsen te bouwen, waarin de katoen kan worden opgeslagen tegen afgifte van uniforme ceelen, die bij alle banken beleenbaar zouden zijn, zoodat op die wijze de katoen van het oogenblik af, dat deze „gegind” is totdat deze geëxporteerd wordt, gefinancierd zal kunnen worden.

Men verwacht, dat hierdoor de financiële positie der producenten belangrijk zal kunnen worden verbeterd.

IV. De Conference zal bij de spoorwegmaatschappijen trachten te verkrijgen, dat voor balen van 32 lbs. density¹⁾ van 1 Augustus 1920 af een gunstiger vervoertarief vastgesteld zal worden dan voor balen van een geringere density, terwijl tevens het overmerken der balen gedurende het transport wettelijk verboden zou moeten worden.

V. De Conference sprak de wenschelijkheid uit, dat de Amerikaansche regering tenminste een miljoen balen voor export zou financieren.

Een poging tot het invoeren van een type baal van „higher density” stuitte af op de oppositie van Amerikaansche zoowel als Engelsche spinners, die aanvoerden, dat de elasticiteit van de vezel daaronder zou lijden en dat de machines der spinnerijen deze sterk geperste katoen moeilijk kunnen verwerken.

Deze Conference verklaarde zich permanent en de meeste katoenbeurzen in Amerika en Europa traden als leden toe; de eerstvolgende bijeenkomst zal in 1921 te Manchester gehouden worden.

De heer Visser heeft gedurende zijn bezoek veel propaganda voor onze haven gemaakt en mocht constateeren, dat het Zuiden, waar men sterk anti-Duitsch gezind is (wellicht tengevolge van de groote verliezen aan menschenlevens, die het Zuiden in het bijzonder in den oorlog geleden heeft) en waar men beweert vooreerst geen rechtstreeksche zaken met Duitschland te willen doen, groote sympathie voor de ontwikkeling van Rotterdam heeft, niet slechts als katoenhaven, maar ook voor andere artikelen, zoodat men geneigd is zich bij voorkeur van Rotterdam als invoerhaven te bedienen.

De Vereeniging voor den Katoenhandel te Rotterdam is thans geheel georganiseerd en arbitrages vinden door haar beëindigde classeurs herhaaldelijk plaats. De certificaten dezer classeurs, die zich door hun vroegeren werkring in den katoenhandel een goeden naam als hoogst betrouwbare technici hadden verworven, werden dan ook met vol vertrouwen algemeen aanvaard.

De vele moeilijkheden tengevolge van gebrek aan ruimte zoowel bij lossing op de kade als voor opslag waren oorzaak, dat de aflevering der aangevoerde partijen veelal niet vlug genoeg kon geschieden en herhaaldelijk hoge extra kosten ontstonden. Bovendien was het voortdurend gebrek aan spoorwagens oorzaak, dat de partijen dikwijls veel langer onderweg waren dan gewenscht was en ook hierdoor ontstonden dan weder hoge extra kosten. Door de ontvangers werd met klem tegen deze extra kosten geprotesteerd, die in verschillende gevallen, men moet het erkennen, zeer hoog waren. Dat de vooruitzichten van onze zoo kort gevestigde katoenmarkt daaronder moesten lijden ligt voor de hand; gelukkig echter bestaat er alle uitzicht, dat voor de kostenberekening een gezonde grondslag gevonden is, doordat in overleg met de Vereeniging voor den Katoenhandel te Rotterdam door de Scheepvaartvereeniging Zuid een maximumtarief der verschillende kosten zal worden vastgesteld, terwijl bij berekening van buitengewone kosten het bestuur der Scheepvaartvereeniging Zuid bereid is, op verzoek van een der partijen, over de billijkheid der berekende kosten uitspraak te doen. Overtuigd, dat dat bestuur het mogelijke zal doen om den goeden naam van Rotterdam als katoenhaven hoog te houden, is de katoenhandel bereid zich aan die eenzijdige uitspraak te onderwerpen.

De katoenhandel heeft zich in de laatste zes maanden van het jaar krachtig ontwikkeld; verscheidene Amerikaansche, Zwitsersche en Duitsche huizen hebben zich hier blijvend gevestigd en het is slechts te betreuren, dat het aantal oude gevestigde Rotterdamse firma's, die zich met het artikel bezighouden, nog zoo beperkt is. Van de zijde der bankiers worden ter bevordering van dezen nieuwen handel de noodige faciliteiten verleend. De groote valutashommelingsen, met name de groote achteruitgang van de waarde der Deutsche markten, legden aan de uitbreiding van den handel uit den aard der zaak zeer groote belemmeringen

¹⁾ De gewone persing is op een inhoud van 19 cub. feet. De „high density” is op een inhoud van 16 cub. feet met een persing van 32 lbs. per cub. inch.

in den weg, maar toch zijn de omzetten reeds vrij belangrijk.

De aan het slot van dit artikel volgende cijfers van de aanvoeren geven een beeld van den omvang van den katoenhandel. Intusschen moet men in aanmerking nemen, dat onder deze aanvoeren ook zijn opgenomen de voor de spinners in Twente bestemde partijen, die voor een groot gedeelte door hen direct in Amerika waren gekocht lang voordat de handel weder was vrijgegeven en die nu naar gelang van beschikbare stoombootruimte ter verzending kwamen.

Katoenafval en linters.¹⁾

De aanvoeren van en zaken in deze artikelen, waarvoor Duitschland het voornaamste afzetgebied is, werden uit den aard der zaak hoofdzakelijk beheerscht door de economische toestanden daar te lande.

Gedurende de eerste helft van 1919 waren de aanvoeren nog vrij klein tengevolge van de vele beperkingen van den handel op allerlei gebied. Intusschen waren de moeilijkheden hier te lande lang niet zoo ernstig als te Bremen en Hamburg, zoodat de aanvoeren uit Engeland, Amerika en Indië in steeds toenemende hoeveelheden naar onze Nederlandsche havens kwamen. In de tweede helft van 1919 namen de zaken zeer aanmerkelijk in omvang toe, vooral nadat de vrije invoer in het bezette gebied van Duitschland werd toegestaan; en toen later ook in het onbezette gebied de in- en uitvoerbeperkingen werden opgeheven, ondervond onze markt hiervan den invloed door een sterk toenemenden omzet.

Tengevolge van het overgroot aantal kwaliteiten in deze groep van artikelen en door het ontbreken van standaardmonsters is het geheel onmogelijk een overzicht van den prijsloop te geven. Over het algemeen was de stemming echter zeer vast met levendige vraag, terwijl groote schommelingen, die dikwijls buiten eenig verband met den loop der katoenmarkt stonden, herhaaldelijk voorkwamen.

Evenals dit het geval was met het artikel katoen liet zich ook voor katoenafval en linters het gebrek aan voldoende opslagruimte sterk gevoelen, vooral was de zoo beperkte en gebrekkige ruimte van de losplaatsen der vaste lijnbooten een groot bezwaar voor de ontwikkeling van dezen voor onze haven nieuwen tak van handel, terwijl ook de hooge kosten, die hier voor overlading en behandeling der goederen berekend worden, een groote belemmering vormen, zoodat in de maanden November en December verschillende partijen, die primitief voor Rotterdam waren bestemd, naar elders, met name naar Hamburg, zijn verzonden.

Van de ongeveer 62.000 balen katoenafval en linters, in 1919 hier aangevoerd, werd een groot gedeelte zoowel voor binnenlandsch verbruik als voor uitvoer naar Duitschland verkocht, maar op het einde van het jaar was er ter plaatse nog een vrij belangrijke voorraad voorhanden, vooral tengevolge van de sterke daling der Deutsche valuta in de laatste maanden, die de zaken in deze minderwaardige kwaliteiten nog veel meer belemmerde dan die in katoen.

Het totaal der aanvoeren van katoen, katoenafval en linters, gesplitst naar de landen van herkomst, blijkt uit den volgende staat:

Totaal der aanvoeren van katoen, katoenafval en linters te Rotterdam in 1919 (voorzover uit niet officieele gegevens nu te gaan).

Land van aflading	Aantal balen		
	Katoen	Afval	Linters
Noord-Amerika	167.941	10.879	1.800
Groot-Brittannië	27.180	48.416	—
Nederl.-Indië	3.411	—	—
Frankrijk	1.116	453	—
Zuid-Amerika	1.014	638	—
Japan	678	—	—
Andere landen	—	35	—
Te zamen	201.340	60.421	1.800

¹⁾ Linters: Nadat in de „gins” de zaden uit de katoen zijn verwijderd, worden de zaden verder van de katoenvezels ontdaan. Deze vezels zijn slechts zeer kort van stapel en niet geschikt voor spinnerij, wel echter voor schietkatoen, watten enz.

ONTVANGEN:

Verslagen en mededeelingen van de afdeling Handel van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel, jaargang 1920, No. 1. Handels- en Nijverheidsvereenigingen in Nederland 1920.

INGEZONDEN STUKKEN.

KANS OP WINST BIJ UITLOTING EN RENTABILITEIT.

De in het vorig nummer in het artikel „Kans op winst bij uitloting” door Prof. van Gijn geuite klacht, dat de rentabiliteitsberekening van obligatiën zeer slordig pleegt te geschieden, zelfs door mannen van het vak, meen ik door eenige voorbeelden te moeten illustreeren. Ik neem daartoe drie fondsen uit de beursnotering van 26 Maart 1920. Waar ik obligatiën neem van de H.I.J.S.M., de Gemeente Utrecht en de Staatsspoor, meen ik, in verband met de notering van de 6 % obligatiën van de H.I.J.S.M. en de Gemeente Utrecht, en de emissiekoersen der laatste maanden van soortgelijk fonds, een 6 % rentebasis aan mijne berekening ten grondslag te moeten leggen.

Als eerste fonds beschouw ik de 3 % leening van 1888 groot f 6.000.000,— van de H.I.J.S.M. De notering dezer obligatiën was op 26 Maart 1920: 62 %. Deze leening wordt afgelost in 60 jaarlijksche annuïteiten. Ter vereenvoudiging laat ik de omstandigheid, dat de coupon halfjaarlijksch betaalbaar is buiten beschouwing. De annuïteit dezer leening bedraagt f 216.797,76, zoodat het eerste aflossingsbestanddeel f 36.797,76 bedroeg. Op 1 Januari 1920 was dus nog onafgelost:

$$f\ 6.000.000\ \text{min.}\ \frac{1,03^{31}-1}{0,03} \times f\ 36.797,76 = f\ 4.160.000$$

Dit restant der leening wordt in 29 jaar afgelost. De gemiddelde levensduur dezer obligatiën bedraagt op 1 Januari 1920: $\frac{(29 \times 0,052.114,67) - 1}{0,03} = 17$ jaar.

De rentabiliteitswaarde dezer obligatiën bedraagt dus op basis eener rente van 6 %: f 500,— plus $\frac{f\ 500,-}{1,06^{17}} = f$ 685,— of 68½ %.

Als tweede fonds neem ik de 3½ % leening van de Gemeente Utrecht 1906. Dit fonds noteerde op 26 Maart 1920: 68 %. De gemiddelde levensduur van de obligatiën dezer leening bedroeg op 1 Januari 1920: 16 jaar.

De rentabiliteitswaarde dezer obligatiën bedraagt dus op basis eener rente van 6 %

$$f\ 583,33\ \text{plus}\ \frac{f\ 416,66}{1,06^{16}} = f\ 747,50\ \text{of}\ 74\frac{3}{4}\ \%.$$

Als derde fonds beschouw ik de 3½ % leening van 1888 groot f 17.239.000,— van de Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen. Dit fonds noteerde op 26 Maart 1920: 73¼ %. Evenals bij de 3 % H.I.J.S.M. is ook deze leening een annuïteiten leening. Het aflossingsbestanddeel bedraagt 0,7 % plus de bespaarde rente. Tot 1 Januari 1920 is dus op deze leening afgelost: $\frac{1,035^{32}-1}{0,035} \times 7 = 40,134\%$:

er moet dus nog worden afgelost 59.866 % of ongeveer f 10.320.000,—. Op dezelfde wijze als in voorbeeld 1 komen wij tot een gemiddelde levensduur van 11¾ jaar. Voor de eenvoudigheid neem ik maar 12 jaar. De rentabiliteitswaarde dezer obligatiën bedraagt dus op basis eener rente van 6 %:

$$f\ 583,33\ \text{plus}\ \frac{f\ 416,66}{1,06^{12}} = f\ 790,-\ \text{of}\ 79\ \%.$$

Wij zien dus dat alle drie leeningen naar verhouding belangrijk lager genoteerd staan, dan de 6 % leeningen. Hierbij komt nog dat men bij de 6 % leening de kans loopt, dat bij een daling van de rente op de kapitaalmarkt, de geldnemer vrij spoedig zal overgaan tot conversie.

De eenige verklaring voor het verschijnsel dat fondsen van laag rentetype naar verhouding lager noteeren dan die van hoog rentetype, lijkt mij dat men in den effectenhandel de waarde eener obligatie

niet berekent, doch slechts taxeert. En 't is algemeen bekend, dat men bij taxatie de plank wel eens mis slaat.

G. DONKER.

Hoogezand, 29 Maart 1920.

OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN.

De Economist. — Amsterdam, 15 Febr. 1920.

Prof. Mr. Dr. H. W. C. Bordewijk, Von Böhm of Sax? II; F. A. Jas, Het Nederlandsche muntwezen in verdrukking; D. Keesing, De wisselkoersen (met naschrift van Mr. E. C. van Dorp).

Journal des Economistes. — Parijs, Februari 1920.

Yves-Guyot, Principes de fiscalité morale et productive; W. M. J. Williams, Une journée au Parlement britannique. (Les obligations à lots); G. Schelle, Les industries administratives (imprimerie nationale, journaux officiels, etc.); A. Barriol et I. Brochu, Emprunt français en rentes amortissables 5 p. 100 (1920); G. de Nouvion, L'état et le monopole des assurances; A. Raffalovich, Les métaux précieux en 1919.

Journal de la Société de Statistique de Paris. — Parijs, Februari 1920.

M. Dewavrin, L'immigration aux Etats-Unis de 1917 à 1919; M. Huber, Chronique de démographie; Dugé de Bernonville, Chronique des questions ouvrières et des assurances sur la vie.

Journal of the Institute of Bankers. — Londen, Februari 1920.

T. G. Barnfather, Financing the cotton imports.

Idem. — Londen, Maart 1920.

L. Le Marchant Minty, Before the coming of the manager; J. H. Rainey, Mortgages.

Tijdschrift van het Koninklijk Aardrijkskundig Genootschap. — Amsterdam, Maart 1920.

Dr. P. Tesch, Duinstudies I. De herkomst van het duinzand; Th. Reinhold, Over recente bodembewegingen en verschuivingen in Zuid-Limburg; P. Th. Justesen, De Goenoeng Merapi in de Padangsche Bovenlanden; Dr. C. Easton, Het noordelijkste land ter wereld; Dr. H. G. Cannegieter, Warme en koude zomers, zachte en strenge winters; Dr. F. A. F. C. Went, S. H. Koorders †; J. van Roon, Jaarverslag van den Topogr. Dienst in Nederl.-Indië; W. O. J. Nieuwenkamp, Het kostuum van een Méo of koppen-snelter op Timor.

The geographical Journal. — Londen, Februari 1920.

H. W. Fox, The Cape-to-Cairo railway and train ferrics; G. A. Beazeley, Surveys in Mesopotamia during the war; A. R. H., The new boundaries of Bulgaria.

De Indische Gids. — Amsterdam, Februari 1920.

E. A. A. van Heekeren, Nederlandsch Oost-Indië in 1919; E. A. A. van Heekeren, Nederlandsch West-Indië in 1919; Dr. J. W. Gunning, Nog eens Volks-onderwijs in verband met landbouw en bedrijf; J. Kreemer, De inkomsten van het Landschapsbestuur in het gewest Atjéh en Onderhoorigheden.

Idem. — Amsterdam, Maart 1920.

S. Kalff, Multatuli en Insulinde; J. Th. Furstner, Vlootbezuiniging; Mr. J. H. Abendanon, Britsch-Indische regeeringshervorming; J. C. A. Bannink, Het verslag van de commissie tot herziening der bezoldiging van het militair personeel der Indische landmacht.

MAANDCIJFERS.

HANDELSBEWEGING OVER DE MAAND JANUARI 1920

(volgens de groepen der naamlijst van goederen, opgesteld door het Centraal Bureau voor de Statistiek.)

Groepen	Invoer		Uitvoer		Saldo Invoer		Saldo Uitvoer	
	Gewicht	Waarde	Gewicht	Waarde	Gewicht	Waarde	Gewicht	Waarde
	K.G.	Gulden	K.G.	Gulden	K.G.	Gulden	K.G.	Gulden
I Dieren en dierlijke producten	7.886.544	12.560.554	32.755.187	29.905.889	—	—	24.868.643	17.345.335
II Plantaard. voortbrengselen	170.422.024	59.657.776	113.444.421	20.159.844	56.977.603	39.497.932	—	—
III Mineralen, metalen en niet in andere groepen opgenomen fabriek. daarv.	389.999.063	45.126.458	32.312.105	10.692.139	357.686.958	34.434.319	—	—
IV Meel en meelfabrieken	4.527.901	1.478.819	10.855.310	3.815.000	—	—	6.327.409	2.336.181
V Chemische producten, geneesmiddelen, verfwaren en kleurstoffen	14.787.556	6.248.066	4.855.099	3.831.992	9.932.457	2.416.074	—	—
VI Olie, hars, was, pek, teer en distillatieproducten van teer; fabrieken van deze stoffen, n. a. g. ..	64.510.599	18.452.843	18.062.265	14.634.278	46.448.334	3.818.565	—	—
VII Hout en fabrieken van hout en dergelijke stoffen; meubelen, v. a. s.	99.093.163	15.331.056	5.776.531	1.759.198	93.316.632	13.571.858	—	—
VIII Huiden, vellen, leder en lederwerk	3.611.818	11.891.960	1.477.540	5.744.440	2.134.278	6.147.520	—	—
IX Garens, touw en touwwerk, weefsels en stoffen, kleedren en modewaren	7.672.908	38.301.857	3.270.399	16.423.348	4.402.509	21.878.609	—	—
X Aardewerk, porselein, pottenbakkerswerk, gebakken steen en andere kunststeen	56.922.089	1.481.829	3.783.317	737.814	53.138.772	744.015	—	—
XI Glas	2.430.621	888.655	4.820.548	1.652.586	—	—	2.389.927	763.931
XII Papier	8.052.330	3.514.123	20.303.305	4.545.505	—	—	12.250.975	1.031.382
XIII Voedings- en genotmiddelen, niet genoemd in de groepen I, II, IV en VI	20.610.905	19.854.941	23.920.408	19.199.884	—	655.057	3.309.503	—
XIV Rijtuigen, voertuigen, vaartuigen en vliegtuigen	5.806.241	5.398.273	1.467.744	1.592.402	4.338.497	3.805.871	—	—
XV Andere goederen dan gebracht onder de groepen I tot en met XIV	19.876.637	19.602.030	7.227.349	7.675.197	12.649.288	11.926.833	—	—
Totaal	876.210.399	259.789.340	284.331.528	142.369.516	591.878.871	117.419.824	—	—
Waarvan Goud en Zilver, al of niet gemunt (opgenomen in groep II)	25.284	3.495.766	18.869	6.436.731	6.415	—	—	2.940.965

OVERZICHT van de waarde van den In- en Uitvoer voor elke maand van het loopende jaar en de drie daaraan voorafgaande jaren, met uitzondering van Munt en Muntmateriaal, in guldens.

Maanden	Invoer				Uitvoer			
	1917	1918	1919	1920	1917	1918	1919	1920
Januari	115.159.177	68.009.520	75.073.388	256.293.574	74.619.462	51.437.578	41.321.453	135.932.785
Februari	71.927.189	45.903.517	106.229.028	—	61.728.903	54.372.261	44.543.205	—
Maart	75.943.200	48.897.456	148.758.852	—	68.751.001	47.372.422	52.060.723	—
April	60.390.470	35.302.563	189.565.086	—	71.320.538	30.702.291	50.827.142	—
Mei	86.189.135	35.055.767	257.009.336	—	61.926.103	35.843.354	96.168.708	—
Juni	133.786.855	30.330.163	258.183.821	—	84.585.917	23.040.469	126.270.353	—
Juli	96.712.651	47.764.858	274.264.390	—	98.699.121	35.046.826	133.623.129	—
Augustus	67.716.675	40.567.746	313.403.619	—	76.058.261	25.501.391	163.771.619	—
September	80.496.497	67.610.188	298.107.886	—	67.335.222	27.641.796	162.131.110	—
October	63.996.898	67.702.922	319.833.079	—	46.730.074	12.704.155	214.577.467	—
November	64.322.295	57.929.799	296.351.809	—	63.531.083	15.278.909	171.171.804	—
December	48.090.197	63.282.114	288.958.920	—	43.959.519	22.268.327	154.241.692	—
Totaal	964.731.239	608.356.613	2.825.739.214	256.293.574	819.245.204	381.209.729	1.411.308.405	135.932.785

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTO'S.

Ned. Bk.	Disc. Wissels. 4½	1 Juli '15	Zweeds. R.ksbk 7	19 Mrt. '20
	Bel. Binn. Eff. 4½	1 Juli '15	Bk. v. Noorw. 6-6½	18 Dec. '19
	Vrsch. in R.C. 5½	19 Aug. '14	Zwits. Nat. Bk. 5	21 Aug. '19
Bk. van Engeland	6	6 Nov. '19	Belg. Nat. Bk. 3½	6 Oct. '19
Duitsche Rijksbk.	5	23 Dec. '14	Bank v. Spanje 5	12 Nov. '19
Bk. van Frankrijk	5	21 Aug. '14	Bank v. Italië 5	10 Jan. '18
Oostenr.-Hong. Bk.	5	12 Apr. '15	F. Res. Bk. N.Y. 4½-5½	—
Nat. Bk. v. Denem.	7	21 Nov. '19	Javasche Bank 3½	1 Aug. '09

OPEN MARKT.

Data	Amsterdam		Londen	Berlijn	Parijs	N. York
	Part. disconto	Prolon-gatte	Part. disconto	Part. disconto	Part. disconto	Call-money
27 Mrt. '20	3¾	4¼	5½	4-¾	—	6-7 1)
22-27 „ '20	3¾	4-¾	5½-¾	4-¾	—	6-14
15-20 M. '20	3¾	3¾-4	5½-¾	4-¾	—	6-9
8-13 „ '20	3¾-¾	3¼-4¼	5¼-¾	4-¾	—	6½-13
24-29 M. '19	4¼-¾	4-¼	3¾-¾	4-¾	—	5-6
25-30 M. '18	3-¾	4¾-5	3½-¾	4-¾	—	5½-6
20-24 Juli '14	3½-¾	2¼-¾	2¼-¾	2¼-¾	2¾	1¾-2½

1) Noteering van 26 Maart.

WISSELKOERSEN.

WISSELMARKT.

Voor Londen bestond bijna doorlopend een flinke vraag waartegenover in den regel weinig aanbod stond, zoodat de koers vooral in het laatst der week sterk opliep en van 10.38 op 10.66 à 10.70 kwam. Daar de uitslag van de inschrijving op de nieuwe Fransche leening niet meeviel, waren francs aanzienlijk flauwer. Vooral Dinsdag was het aanbod zeer groot, zoodat Parijs van 19.70 op 18.55 en Brussel van 20.70 op 19.30 daalde. Wel werden de volgende dagen Parijs voor 19.20 en Brussel voor 20.— verhandeld, maar daarna zakten de koersen weder in. Dollars daalden van 2.74½ tot 2.71½, Pesos van 1.19.— tot 1.17¼. Skandinavië was ook deze week weder zeer vast. Stockholm liep op tot 58.50, Kopenhagen tot 49.75 en Christiania tot 51.25. In Weenen ging niet veel om; de koers was iets beter. Marken waren prijshoudend. Het aanbod was nog steeds beperkt, daar het verkeer met Duitschland nog zeer moeilijk bleef. Zwitserland en Spanje onveranderd. Praag circa 3.50, Warschau 1.80, Finland 15.25, Italië ongeveer 14.—.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	Londen *)	Parijs *)	Berlijn *)	Weenen *)	Brussel **)	New York **)
22 Mrt. 1920..	10.35½	19.70	3.37½	1.27½	20.30	2.73¾
23 „ 1920..	10.35	18.35	3.45	1.30	19.25	2.74
24 „ 1920..	10.46	19.—	3.72½	1.35	19.70	2.73½
25 „ 1920..	10.44	19.40	3.70	1.42½	20.—	2.73½
26 „ 1920..	10.58	19.—	3.65	1.37½	19.70	2.72½
27 „ 1920..	10.67	19.—	3.60	1.35	—	—
Laagste d. w. 1)	10.33	18.35	3.30	1.20	19.10	2.70
Hoogste „ „ 1)	10.70	19.95	3.75	1.50	20.70	2.74½
20 Mrt. 1920..	10.44½	19.90	3.42½	1.30	20.65	2.73½
13 „ 1920..	10.—	19.70	3.20	1.20	21.45	2.77½
Muntpariteit..	12.10½	48.—	59.26	50.41	48.—	2.48¾

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.
1) Particuliere opgave. 2) Noteering van 19 Maart. 3) idem van 12 Maart.

Data	Stock-holm *)	Kopen-hagen *)	Chris-tiania *)	Zwitser-land *)	Spanje 1)	Batavia 1) telegrafisch
22 Mrt. 1920	56.90	49.10	50.—	46.85	48.25	101¾
23 „ 1920	56.75	48.50	49.50	46.75	48.50	101¾
24 „ 1920	57.20	49.—	50.—	46.85	48.25	101¾
25 „ 1920	57.50	49.40	50.50	46.85	48.25	101¾
26 „ 1920	58.—	49.75	50.75	47.—	48.25	101¾
27 „ 1920	58.25	49.90	51.30	47.40	48.25	101¾
L'ste d. w. 1)	56.25	48.25	49.10	46.60	48.—	101¾
H'ste „ „ 1)	58.75	50.—	51.50	47.25	48.75	101¾
20 Mrt. 1920	56.95	49.25	49.75	47.25	48.50	101¾
13 „ 1920	55.50	47.50	48.25	46.50	48.25	101¾
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	48.—	48.—	100

*) Noteering te Amsterdam. 1) Particuliere opgave.

KOERSEN TE NEW YORK.

Data	Cable Lond. (in \$ per £)	Zicht Parijs (in frs. p. \$)	Zicht Berlijn (in ct. p. 4 Rm.)	Zicht Amsterd. (in ct. p. gld.)
27 Maart 1920	3.94.—	14.27	nom.	***
Laagste d. week	3.78.25	13.82	nom.	***
Hoogste „ „	3.94.—	14.37	nom.	***
20 Mrt. .. 1920	3.77.25	13.77	nom.	36¾
13 „ .. 1920	3.68.—	13.42	nom.	36¾
Muntpariteit..	4.86.67	5.18¼	95¼	40¾

KOERSEN VAN DE VOLGENDE PLAATSEN OP LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	13 Mrt. 1920	20 Maart 1920	22-27 Maart Laagste	27 Maart Hoogste	27 Maart 1920
Alexandrië ..	Piast. p. £	977/16	977/16	977/16	977/16	977/16
*B. Aires 1) ..	d.p.gd.pes.	64¼	62¾	59¾	62¼	59¾
Calcutta ...	sh/d.p.rup.	2/5¾	2/4¾	2/4¾	2/4¾	2/4¾
Hongkong ..	id. p. \$	4/11½	5/1	4/11	5/2	5/0
Lissabon	d.p.escudo	16¾	15¾	14¼	15½	15½
Madrid	Peset. p. £	21.14	21.50	21.40	22.28	22.17
*Montevideo 1	d.p.peso	65¼	64¾	61	63¾	61¾
Montreal....	\$ per £	4.11½	4.24½	4.16	4.28	4.27
*R.d.Janeiro.	d.p.milr.	—	17½	16½	17½	16½
Rome	Lires p. £	67.—	71.75	72.—	79.—	78.50
Shanghai ..	sh/d.p.tael	7/3	7/6	7/1	8/0	7/7½
Singapore ..	id. p. \$	2/3¾	2/3¾	2/3¾	2/4	2/3¾
*Valparaiso..	d.p.pap.p.	14½	14½	13½	13½	13½
Yokohama ..	sh/d.p.yen	2/7	2/6¾	2/4¼	2/7	2/4¼

* Koersen der voorgaande dagen. 1) Telegrafisch transfert.

NOTEERING VAN ZILVER.

Noteering te Londen te New York

27 Maart 1920.....	71¾	126
20 „ 1920.....	72¾	126
13 „ 1920.....	60¾	117
6 „ 1920.....	78¾	128¾
29 Mrt. 1919.....	49¾	101¾
30 Mrt. 1918.....	45¾ 1)	92¾
20 Juli 1914.....	24½	54¾

1) Noteering van 28 Maart 1918.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 27 Maart 1920

Activa.

Binnenl. Wis-sels; Prom., enz. in disc.	H.-bk. f 134.408.521,09½ B.-bk. „ 3.114.116,01 Ag.sch. „ 58.375.844,00½	f 195.898.481,11
Papier o. h. Buiteni. in disconto	Idem eigen portef.	f 56.192.471,—
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.	„	„ 56.192.471,—
Beleeningen incl. vrsch. in rek.-crt. op onderp.	H.-bk. f 87.813.144,77 B.-bk. „ 12.916.925,16 Ag.sch. „ 100.423.784,12½	f 201.153.854,05½
Op Effecten	„	f 195.478.454,05½
Op Goederen en Spec.	„	5.675.400,—
Voorschotten a. h. Rijk	„	201.153.854,05½
Munt en Muntmateriaal	„	13.341.733,60½
Munt, Goud	„	f 56.411.550,—
Muntmat., Goud	„	577.753.045,33½
	„	f 634.164.595,33½
Munt, Zilver, enz.	„	10.425.802,41½
Muntmat., Zilver	„	—
	„	644.590.397,75
Effecten	Bel. v. h. Res.fonds. id. van 1/8 v. h. kapit. „	f 4.512.136,88 3.908.012,74½
	„	8.420.149,62½
Geb. en Meub. der Bank	„	3.312.000,—
Diverse rekeningen	„	43.350.840,75½
	„	f 1.166.259.927,90
Passiva.		
Kapitaal	„	f 20.000.000,—
Reservefonds	„	5.000.000,—
Bankbiljetten in omloop	„	1.013.315.355,—
Bankassigatiën in omloop	„	1.172.761,77½
Rek.-Cour. } Het Rijk f	„	—
saldo's: } Anderen „	„	105.266.819,99½
Diverse rekeningen	„	21.504.991,13
	„	f 1.166.259.927,90

NED. BANK 27 Maart 1920 (vervolg).

Beschikbaar metaalsaldo..... f 420.124.484,70½
Op de basis van ⅔ metaaldekking „ 196.173.497,35½
Minder bedragen aan bankbiljetten in omloop
dan waartoe de Bank gerechtigd is .. „ 2.100.622 420,—

Verschillen met den vorigen weekstaat:

	Meer	Minder
Disconto's		9.663.614,60½
Buitenlandsche wissels.....		416.885,—
Beleeningen	9.432.434,61	
Goud	369.039,90	
Zilver	251.917,85½	
Bankbiljetten	4.653.580,—	
Part. Rek.-Crt. saldo's	652.847,36½	

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud	Zilver	Bank-biljetten	Andere opelschbare schulden
27 Mrt. 1920	634.165	10.426	1.013.315	106.440
20 „ 1920	633.796	10.174	1.008.662	105.785
13 „ 1920	633.730	9.875	1.016.037	110.228
6 „ 1920	633.663	9.601	1.022.000	129.147
28 Febr. 1920	633.241	9.390	1.026.549	130.520
29 Mrt. 1919	669.334	9.750	1.011.223	82.202
30 Mrt. 1918	772.184	7.285	889.692	59.943
25 Juli 1914	162.114	8.228	310.437	6.198

Data	Totaal bedrag disconto's	Hieraan Schatkst. promessen rechtstreeks	Beleeningen	Beschikbaar Metaal-saldo	Dek-kings-percentage
27 Mrt. 1920	195.898	122.000	201.154	420.124	58
20 „ 1920	205.562	131.000	191.721	420.566	58
13 „ 1920	220.113	145.000	191.182	417.837	57
6 „ 1920	244.078	170.000	194.080	412.534	56
28 Febr. 1920	242.008	167.000	199.825	410.703	56
29 Mrt. 1919	119.690	87.000	195.746	459.997	62
30 Mrt. 1918	19.165	—	115.737	538.809	77
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	43.521 1)	75

1) Op de basis van ⅔ metaaldekking.

Uit de bekendmaking van den Minister van Financiën blijkt, dat uitstonden op:

	20 Maart 1920	27 Maart 1920
Aan schatkestpromessen... waarvan rechtstreeks bij de Ned. Bank geplaatst	f 584.660.000,—	f 577.670.000,—
Aan schatkestbiljetten ..	„ 131.000.000,—	„ 122.000.000,—
Aan zilverbons	„ 71.121.000,—	„ 71.096.000,—
	„ 44.518.972,25	„ 44.006.883,25

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegraphisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Bank-biljetten	Andere opelschbare schulden
20 Maart 1920.....	***	***	407.500	
13 „ 1920.....	***	***	417.000	
28 Febr. 1920.....	***	***	412.000	
14 Febr. 1920.....	168.279	3.491	314.337	100.392
7 „ 1920.....	168.776	3.952	306.658	100.677
31 Jan. 1920.....	170.160	2.321	310.037	98.121
24 „ 1920	170.218	2.444	310.062	98.601
22 Maart 1919.....	125.600	10.972	210.470	121.915
23 Maart 1918.....	90.043	20.434	173.360	65.794
25 Juli 1914.....	22.057	31.907	110.172	12.634

Data	Dis-conto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalbaar	Beleeningen	Dioerse reke-ningen 1)	Beschikbaar metaal-saldo	Dek-kings-percentage
20 Mrt. 1920	213.500		***	93.750	***	
13 „ 1920	214.000		***	89.750	***	
28 Febr. 1920	212.000		***	88.500	***	
14 Febr. 1920	15.661	14.210	159.783	50.351	88.983	41
7 „ 1920	14.980	14.498	154.318	50.684	91.476	42
31 Jan. 1920	14.691	13.035	165.579	48.562	91.047	42
24 „ 1920	14.374	12.958	158.954	53.178	91.123	42
22 Mrt. 1919	8.359	21.462	79.616	9.695	70.351	41
23 Mrt. 1918	8.692	33.234	67.261	25.373	62.907	46
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	2.228	4.842 2)	44

1) Sluitpost der activa. 2) Op de basis van ⅔ metaaldekking.

DE SURINAAMSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opelschbare schulden	Disconto's	Dto. reke-ningen 1)
7 Febr. 1920 ..	1.047	1.597	1.111	1.620	262
31 Jan. 1920 ..	1.046	1.544	1.205	1.618	237
24 „ 1920 ..	1.046	1.594	1.228	1.612	333
17 „ 1920 ..	1.044	1.610	1.234	1.618	353
8 Febr. 1919 ..	934	1.733 2)	1.320	1.300	304
9 Febr. 1918 ..	609	1.250	923	1.094	505
25 Juli 1914 ..	645	1.100	560	735	396

1) Sluitpost der activa. 2) Hiervan zilverbons 277 dz. gld.

BUITENLANDSCHE BANKSTATEN.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden pond sterling.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes.		
			Bedrag	Goudd.	Gov. Sec.
24 Mrt. 1920	115.783	101.137	326.572	28.500	307.581
17 „ 1920	113.270	101.172	326.259	28.000	307.378
10 „ 1920	115.989	102.887	328.190	28.500	309.204
4 „ 1920	113.598	101.155	327.529	28.500	310.080
26 Mrt. 1919	84.252	73.649	328.064	28.500	308.577
27 Mrt. 1918	60.611	47.817	228.149	28.500	202.855
22 Juli 1914	40.164	29.317	—	—	—

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Re-serve	Dek-kings-perc. 1)
24 Mrt. '20	48.395	91.143	19.763	131.757	33.097	21,84
17 „ '20	42.060	91.954	18.419	133.031	35.548	23,50
10 „ '20	40.387	92.057	18.555	127.339	31.552	21,60
4 „ '20	52.721	92.332	22.439	135.412	30.893	17,80
26 Mrt. '19	56.993	79.452	25.623	121.760	29.053	19,71
27 Mrt. '18	55.951	112.356	43.843	137.549	31.244	17,22
22 Juli '14	11.005	33.633	13.735	42.185	29.297	52 2/3

1) Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

DUITSCHER RIJKBANK.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Darlehens-kassenscheine, in duizenden Mark.

Data	Metaal	Daarvan Goud	Kassen-scheine	Circu-latie	Dek-kings-perc. 1)
7 Mrt. '20	1.118.082	1.091.374	13.031.027	41.648.351	34
28 Febr. '20	1.116.556	1.091.341	12.829.318	41.033.767	34
22 „ '20	1.114.596	1.090.995	12.325.976	39.520.197	34
15 „ '20	1.112.597	1.090.853	12.080.172	38.778.663	34
7 Mrt. '19	2.265.297	2.244.324	6.018.523	24.247.989	34
7 Mrt. '18	2.521.471	2.408.028	1.325.750	11.324.104	34
23 Juli '14	1.691.398	1.356.857	65.479	1.890.895	93

1) Dekking der circulatie door metaal en Kassenscheine.

Data	Wissels	Rek. Crt.	Darlehenskassenscheine	
			Totaal	In kas bij de uitgegeven Reichsbank
7 Mrt. 1920	40.254.480	13.352.693	***	***
28 Febr. 1920	38.934.844	12.142.253	25.635.100	12.793.600
22 „ 1920	37.912.438	11.840.001	24.875.100	12.289.500
15 „ 1920	37.888.283	11.955.623	24.855.400	12.944.400
7 Mrt. 1919	26.515.297	10.899.434	16.738.100	6.009.900
7 Mrt. 1918	13.065.445	6.591.141	7.982.700	1.313.600
23 Juli 1914	750.892	943.964	—	—

OOSTENRIJSCH-HONGAARSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden Kronen.

Data	Metaal-en buitenl. goudwissels	Disc. en beleeningen	Bijz. schuld Oostenrijk en Hongarije	Bank-biljetten	Rek. Crt. sald
7 Feb. '20 1)	290.428	19.251.400	32.954.000	56.994.022	6.057.646
31 Jan. '20	291.083	19.162.543	32.954.000	56.772.802	6.220.536
31 Dec. '19	287.640	19.196.063	32.954.000	54.481.264	7.906.378
23 „ '19	297.363	17.856.786	32.954.000	53.109.418	7.641.778
23 Juli '14	1.589.267	954.356	—	2.159.759	291.270

1) waarvan 222.662 goud, 10.818 buitenlandse goudwissels en 56.948 munt en muntmateriaal zilver.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Goud	Waarvan in het Buitenland	Zilver	Te goed in het Buitenland	Buit.gew. voorsch. ald. Staat
25 Mrt.'20	5.584.026	1.978.278	247.158	***	26.300.000
18 " '20	5.583.113	1.978.278	248.763	***	26.300.000
11 " '20	5.582.521	1.978.278	250.193	***	26.300.000
4 " '20	5.582.145	1.978.278	251.747	735.927	26.300.000
27 Mrt.'19	5.542.691	1.978.278	313.012	753.079	21.600.000
28 Mrt.'18	5.373.546	2.037.108	255.425	1.139.495	14.000.000
23 Juli '14	4.104.390	—	639.620	—	—

Data als boven.	Wissels	Uitgestelde Wissels	Beleening	Bankbil-jetten	Rek. Crt. Particulieren	Rek. Crt. Staat
	1.177.641	576.782	1.570.426	37.568.965	3.512.652	526.343
	1.670.418	579.376	1.584.361	38.160.008	3.384.788	110.412
	1.675.306	584.012	1.579.630	38.464.823	3.152.396	42.847
	1.973.701	587.800	1.551.658	38.355.755	3.209.468	51.265
	1.000.447	953.990	1.215.386	33.371.661	3.012.706	—
	1.328.218	1.105.289	1.102.857	25.179.328	2.808.557	47.275
	1.541.080	—	769.400	5.911.910	942.570	400.590

BANQUE NATIONALE DE BELGIQUE.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Metaal incl. buitenl. saldt	Beleen. van buitenl. oorder.	Beleen. van prom. d. provinc.	Binn. wissels en beleen.	Circulatie	Rek. Crt. part.
25 Mrt.'20	357.974	84.955	480.000	652.986	4.947.095	1.433.068
18 " '20	356.566	84.955	480.000	618.162	4.900.500	1.567.744
11 " '20	356.148	84.955	480.000	588.377	4.950.550	1.629.898
4 " '20	355.263	84.955	480.000	543.807	4.940.949	1.580.891

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Goudvoorraad			Zilver etc.	F.R. Notes in circulatie
	Totaal bedrag	Dekking F. R. Notes	In het buitenl.		
27 Febr. '20	1.966.836	1.261.543	112.822	116.379	3.019.984
20 " '20	1.969.814	1.259.881	112.822	65.626	2.977.124
13 " '20	1.988.380	1.248.301	112.822	64.133	2.959.087
6 " '20	1.991.560	1.237.686	114.321	63.096	2.891.775
28 Febr. '19	2.122.998	1.307.923	5.829	65.725	2.472.307
1 Mrt. '18	1.777.329	905.915	52.500	60.444	1.351.091

Data	Wissels	Totaal Deposito's	Gestort Kapitaal	Algem. Dekkingsperc. 1)	Percent. Gouddekking circul. 2)
27 Febr. '20	2.984.878	2.911.302	90.702	42,5	47,1
20 " '20	2.890.227	2.815.450	90.531	42,7	47,4
13 " '20	2.836.035	2.839.578	89.674	43,2	48,2
6 " '20	2.759.289	2.662.495	89.119	44,1	49,7
28 Febr. '19	2.156.739	2.450.204	81.452	53,4	63,1
1 Mrt. '18	801.738	1.820.954	73.401	60,5	—

1) Verhouding tusschen: den totale goudvoorraad, zilver etc., en de opeisbare schulden: F. R. Notes en netto deposito's. 2) Na aftrek van 35 pCt. der totale dekkingsmiddelen als dekking voor de netto deposito's.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Aantal banken	Totaal uitgezette gelden en beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
20 Feb. '20	805	15.790.044	1.399.137	13.986.000	2.511.464
13 " '20	804	15.714.921	1.398.371	14.208.753	2.500.862
6 " '20	804	15.813.756	1.417.159	14.177.915	2.494.912
30 Jan. '20	804	15.844.351	1.406.496	14.257.745	2.471.569
21 Feb. '19	771	13.811.680	1.225.311	12.124.573	1.628.370
21 Feb. '18	686	11.463.952	1.170.737	11.243.053	1.404.882

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

BANKSTATEN,

KWARTAALSGEWIJZE OPGENOMEN.

I. BANK VAN ITALIË.

(In millioenen Lires.)

Data	Goud	Zilver	Staatsfondsen	Disconto's en Beleen.	Circulatie	Rek. Crt.
31 Oct. 1919	805,0	75,2	203,0	2136,0	11.955,4	1804,1
20 " 1919	805,0	75,1	203,8	1973,2	11.709,3	1751,6
30 Sept. 1918	818,1	76,8	215,1	1482,0	8554,6	1322,8
31 Oct. 1917	833,8	76,2	219,7	1135,1	5389,2	1087,2
20 Juli 1914	1106,5	90,4	203,9	632,5	1661,1	272,8

II. BANK VAN SPANJE.

(In millioenen Peseta's.)

Data	Goud	Zilver	Staatsfondsen 1)	Disconto's en Beleen.	Circulatie	Rek. Crt.
20 Mrt. 1920..	2452,8	631,5	698,2	1561,9	3846,0	1109,4
13 " 1920..	2453,1	631,2	***	1554,3	3868,5	1116,5
6 " 1920..	2453,3	632,1	661,4	1592,6	3874,7	1098,1
28 Febr. 1920..	2453,3	637,1	661,6	1591,0	3851,3	1100,7
21 " 1920..	2453,3	633,9	670,7	1577,6	3855,3	1144,4
14 " 1920..	2453,3	631,4	713,9	1589,7	3878,6	1133,0
7 " 1920..	2453,5	631,5	663,6	1631,1	3889,9	1102,8
31 Jan. 1920..	2453,5	637,9	661,1	1631,2	3859,3	1103,3
24 " 1920..	2453,4	634,1	662,8	1628,9	3867,7	1095,0
17 " 1920..	2448,3	631,5	667,0	1639,7	3894,6	1090,7
10 " 1920..	2448,0	629,3	663,6	1659,4	3901,6	1071,6
3 " 1920..	2448,0	629,2	668,4	1669,8	3887,7	1079,6
27 Dec. 1920..	2445,8	630,5	668,2	1615,9	3856,3	1035,1
20 " 1920..	2436,0	632,8	813,4	1489,0	3840,3	1006,5
22 Mrt. 1919..	2258,8	644,9	654,9	1282,3	3463,6	1079,9
23 Mrt. 1918..	1998,7	706,0	625,4	760,5	2850,4	844,2
24 Juli 1914..	543,5	729,8	494,4	783,8	1919,0	497,9

1) Inclusief de schuld van de schatkist in rek.-crt.

III. ZWITSERSCHE NATIONALE BANK.

(In millioenen Francs.)

Data	Goud	Zilver	Darlehens-kassenscheine	Disconto's en Beleen.	Circulatie	Rek. Crt.
23 Mrt. 1920..	528,7	86,4	15,1	313,8	903,3	119,8
15 " 1920..	528,7	85,8	15,0	319,5	894,0	113,6
6 " 1920..	528,8	85,3	14,8	323,8	928,3	108,2
28 Febr. 1920..	528,8	84,9	14,6	342,1	939,5	114,4
23 " 1920..	528,9	84,3	14,6	307,1	899,1	125,1
14 " 1920..	529,3	83,5	14,3	323,7	907,2	128,3
7 " 1920..	529,4	82,7	13,7	349,4	925,1	129,0
31 Jan. 1920..	529,5	82,2	13,5	457,3	943,3	155,2
23 " 1920..	517,0	81,5	13,6	397,1	905,1	152,7
15 " 1920..	516,9	80,4	13,6	418,0	924,8	165,0
7 " 1920..	516,9	74,3	12,5	477,2	975,4	164,0
31 Dec. 1920..	517,0	73,6	12,0	544,1	1036,1	175,3
23 Mrt. 1919..	413,0	65,0	10,2	494,3	879,5	121,6
23 Mrt. 1918..	370,2	56,4	20,6	266,1	646,4	103,7
23 Juli 1914..	180,1	18,9	—	107,8	267,9	50,7

IV. NATIONALE BANK VAN DENEMARKEN.

(In millioenen Kronen.)

Data	Goud	Zilver	Vorderingen op het buitenl.	Disconto's en Beleen.	Circulatie	Rek. Crt.
28 Feb. 1920..	226,7	3,4	10,8	377,2	475,1	59,3
31 Jan. 1920..	226,8	3,4	16,4	374,8	474,7	34,2
31 Dec. 1919..	226,9	3,3	20,5	409,1	489,3	71,9
28 Feb. 1919..	187,2	2,5	97,2	286,6	412,2	145,2
28 Feb. 1918..	173,5	2,4	48,8	205,6	332,6	58,4
30 Juni 1914..	75,6	6,6	19,8	95,6	159,8	4,8

V. ZWEEDSCHE RIJKS BANK.

(In millioenen Kronen.)

Data	Goud	Vor- dingen op het buitentl.	Staats- fondsen	Dis- conto's en Beleen.	Circu- latie	Rek. Crt.
20 Maart 1920..	261,1	113,0	45,9	614,9	679,3	316,4
13 „ 1920..	264,3	107,9	48,3	577,7	690,4	259,8
6 „ 1920..	264,9	107,2	48,3	517,4	687,5	185,5
28 Febr. 1920..	265,2	104,2	48,3	503,8	685,5	183,2
21 „ 1920..	265,9	102,1	48,3	479,6	637,8	195,8
14 „ 1920..	266,3	111,7	48,3	471,3	658,1	193,5
7 „ 1920..	266,6	113,3	48,3	490,1	668,9	186,6
31 Jan. 1920..	271,5	112,3	48,3	482,4	673,3	196,0
24 „ 1920..	280,6	107,4	48,3	473,8	632,2	212,6
17 „ 1920..	280,7	104,2	48,3	473,8	654,5	199,1
10 „ 1920..	280,8	102,3	48,3	500,1	675,5	204,9
3 „ 1920..	281,1	105,0	48,3	542,8	728,3	208,1
27 Dec. 1920..	281,2	121,4	48,4	542,5	721,5	205,9
22 Maart 1919..	288,0	140,8	54,1	380,4	701,4	146,1
22 Maart 1918..	244,8	131,2	70,9	265,6	579,1	146,5
25 Juli 1914..	105,8	115,6	28,0	92,4	206,2	68,2

VI. BANK VAN NOORWEGEN.

(In millioenen Kronen.)

Data	Goud	Vor- dingen op het buitentl.	Effecten	Dis- conto's en Beleen.	Circu- latie	Rek. Crt.
15 Maart 1920..	147,4	75,4	10,5	343,1	412,6	99,9
8 „ 1920..	147,5	74,2	10,5	345,2	409,3	110,0
29 Febr. 1920..	147,5	57,8	10,5	346,3	412,3	80,0
23 „ 1920..	147,5	56,8	10,5	329,7	402,7	73,1
16 „ 1920..	147,5	55,8	10,5	319,7	402,6	58,8
7 „ 1920..	147,6	64,3	10,5	328,0	409,9	62,6
31 Jan. 1920..	147,6	69,5	10,5	329,2	413,5	63,5
22 „ 1920..	147,7	61,0	10,5	348,0	411,9	76,5
15 „ 1920..	147,7	69,5	12,2	358,8	420,5	87,2
7 „ 1920..	147,7	69,6	12,2	375,9	434,1	90,5
31 Dec. 1919..	147,7	74,4	12,2	405,7	454,3	101,2
15 Maart 1919..	121,7	60,9	13,0	400,1	413,8	112,6
15 Maart 1918..	118,4	58,9	12,9	357,0	331,6	160,9
22 Juli 1914..	52,4	65,7	8,9	79,3	120,8	10,7

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 29 Maart 1920.

Het is wel een buitengewoon eigenaardig verschijnsel, dat de internationale beurzen, op een enkele uitzondering na, een zoo onbewogen houding hebben aangenomen ten opzichte van de toch zeer ernstige gebeurtenissen in Duitsland. De geweldige schokken, waaraan dit land is blootgesteld, eerst van reactionnaire, thans van links-radicalen zijde, schijnen alleen de oppervlakte van het economisch leven te raken en dan nog slechts in zoverre er sprake is van directe steenkolen- en voedselvoorziening. Verdere, diep-ingrijpende complicaties worden klaarblijkelijk niet verwacht, getuige de kalme en de sfeer van rustig afwachten, waarin bijna alle centra van het effecten- en geldverkeer zich gedurende de achter ons liggende dagen hebben bevonden. Zelfs de jongste berichten omtrent een formeele belegering van de vesting Wesel hebben deze situatie, ook aan onze beurs, niet kunnen wijzigen.

Het is niet mogelijk (overigens ook hier ter plaatse niet dienstig) een oordeel te vormen omtrent het al of niet juiste van de hier gereleveerde opvatting. De toekomst zal hier alles moeten leeren. Doch het is wel zeer teeknend, dat zelfs de Duitse beurzen geen zweem van paniek te aanschouwen hebben gegeven. De beurs te Berlijn heeft Donderdag j.l. haar deuren weder opengesteld en het moet gezegd worden, dat deze gebeurtenis geen enkele verrassing naar voren heeft gebracht. Dit is trouwens te verwachten geweest, nadat b.v. Frankfurt was voorgegaan met een uiterst kalme houding bij de heropening van de beurs daar ter plaatse. Weliswaar bleef het publiek grootendeels een afwachtende houding aannemen, doch er was toch eerder een zekere kooplust op te merken, dan ook maar een lichte aandrang tot realisatie. Bij de bankinstellingen werden vele kooporders, die tijdelijk opgeschort waren, hernieuwd. Dit gold voornamelijk voor de omvangrijke Amerikaanse, Spaansche en Hollandsche kooporders voor stedelijke en industriële obligaties. Valuta-waarden bleven eenigszins op den achtergrond. Het is inmid-

dels ook weder karakteristiek, dat de vreemde deviezen aan de Duitse beurzen eerder een teruggaande tendens te aanschouwen hebben gegeven, met, als corresponderend verschijnsel, een vaste houding voor de Duitse Rijksmark in het buitenland. Verschillende verklaringen worden hiervoor gezocht. O.a. wordt beweerd, dat van Engelsche, doch vooral van Amerikaanse zijde, groote posten in Duitse betalingsmiddelen worden opgekocht, hetgeen in verband wordt gebracht met de conciliante houding ten aanzien van een Engelsch crediet aan Duitsland, zooals de heer Lloyd George in zijne rede van de afgelopen week heeft doen uitkomen. Aan den anderen kant heeft ook een uiterlijke factor, n.l. het ontbreken van goede telegrafische en telefonische verbindingen medegewerkt tot het beletten van een regelmatig arbitrage-verkeer en hierdoor tot het tegengaan van kapitaalexport uit Duitsland.

Van de beurzen in de landen der Entente heeft eigenlijk slechts Parijs een markante uitzondering gemaakt, door een overwegend ongeanimeerde stemming aan den dag te leggen. Hier hebben de voorvallen in Duitsland, vlak aan de grens van het bezette gebied, een zeer sterken en onaangename indruk teweeg gebracht, voornamelijk doordat de Fransche financieele verhoudingen nog in hoofdzaak afhankelijk zijn van het binnenkomen der Duitse oorlogsschatting en deze door een Spartacusbewind alleszins in gevaar zouden worden gebracht. Daarenboven heeft de jongste Fransche staatsleening ten opzichte van het te publiceren resultaat geen al te groote verwachtingen gewekt. De jongste taxaties bewegen zich tusschen 12 en 15 milliard Francs, hetgeen stellig niet voldoende zou zijn om een aanzienlijk gedeelte van de Fransche vlottende schuld te delgen.

Te Londen was de stemming daarentegen eerder aan den optimistischen kant, voornamelijk omdat hier de afwikkeling van de oorlogsschulden veel vlotter in zijn werk gaat. Herhaaldelijk publiceert het Ministerie van Financiën bedragen, die gedeeld zijn en het totaal belooft op dit oogenblik reeds een zeer aanzienlijke som. Het zelfvertrouwen keert op deze wijze terug en waar Engeland nog steeds ten opzichte van de Europeesche verhoudingen een zeer exclusief standpunt inneemt, behoeft het geen verwondering te wekken, dat de gebeurtenissen in Duitsland geen al te grooten invloed op de marktstemming hebben uitgeoefend. Ook is de houding ten opzichte van dit laatste land, zooals hierboven reeds in enkele woorden werd opgemerkt, veel toegeeflijker geworden, zoodat de mogelijkheid niet uitgesloten is, dat de Engelsche handel één der eerste zal zijn, die zal kunnen profiteeren van een terugkeer van eenigszins normale verhoudingen in het land onzer Oostelijke bureu.

Te New York is de markt zeer onregelmatig geweest, hetgeen wel in hoofdzaak moet worden toegeschreven aan de af en toe zeer stroeve geldmarkt. De Banken hebben nog voortdurend te kampen met de geringe liquiditeit harer middelen, als gevolg harer beleggingen in staatspapieren, die slechts moeilijk onder het publiek gebracht kunnen worden. De verwachtingen ten aanzien van de onderscheiden fondsen echter bleven over het algemeen vrij optimistisch, zoodat dan ook steeds een betere toon de overhand kon verkrijgen, zoodra de geldmarkt ook slechts geringe teekenen van verruiming aantoonde.

Vooral industriele waarden stonden in het centrum der belangstelling, hetgeen men in leidende kringen in verband brengt met de vooruitzichten, die met betrekking tot een afzetgebied in Rusland worden gekoesterd. Nu de Sovjet-Regering haar vredesverlangen steeds dringender en duidelijker naar voren brengt en aan den anderen kant de omstandigheden in Duitsland nog niet van dien aard zijn, dat op een regelmatige productie der industrie en dientengevolge op scherpe concurrentie behoeft te worden gerekend, openen zich inderdaad perspectieven, dat het de Amerikaanse industrie gelukken zal een aanmerkelijk deel van de Russische behoeften, indien slechts eenmaal de grenzen opengezet zullen zijn, te dekken.

In dit verband werden zoowel Steels als Anaconda's tot hogere koersen uit de markt genomen, terwijl een omvangrijke handel zich ontwikkelde in aandelen Crucible Steel en andere fondsen, die hier te lande minder bekend zijn.

Te onzent was de staatsfondsenmarkt vrij onregelmatig, doch meerendeels, wat althans onze inheemsche soorten betreft, aan den vasten kant. Ondanks de vrij hooge prolongatierente ontwikkelde zich eenige vraag naar Nederlandsche staatsobligaties, in de eerste plaats wel, omdat men de zekere stroefheid op de geldmarkt als een tijdelijk verschijnsel beschouwde en in verband met het reserveeren van groote bedragen voor de binnenkort plaats vindende storting op de jongste staatsleening.

Van de buitenlandsche staatspapieren verdienen voornamelijk vermelding Chineseche obligaties en Mexicaansche

schuldbrieven. De eerste werden gekocht in verband met de vraag, die aan de Duitsche beurzen is ontstaan, laatstgenoemde werden gestimuleerd door hernieuwde verwachtingen omtrent een hervatting van den rentedienst op de betrokken obligaties.

	23 Mrt.	26 Mrt.	29 Mrt.	Rijzing of daling.
5 $\frac{1}{2}$ % Ned. W. Sch.	85 $\frac{1}{2}$	85 $\frac{1}{16}$	86	+ $\frac{1}{2}$
4 $\frac{1}{2}$ % " " " 1916	82 $\frac{1}{2}$	81 $\frac{3}{8}$	82 $\frac{5}{16}$	- $\frac{3}{16}$
4 $\frac{1}{2}$ % " " " 1916	72	72 $\frac{1}{2}$	73	+ 1
3 $\frac{1}{2}$ % " " "	62 $\frac{3}{8}$	62 $\frac{3}{8}$	62 $\frac{3}{8}$	- $\frac{1}{8}$
3 $\frac{1}{2}$ % " " "	53 $\frac{3}{8}$	51 $\frac{7}{8}$	52 $\frac{3}{4}$	- $\frac{7}{8}$
2 $\frac{1}{2}$ % Cert. N. W. S.	44	44	44	
5 $\frac{1}{2}$ % Oost-Indië 1915	90	90	90	
4 $\frac{1}{2}$ % Hongarije Goud	97 $\frac{1}{16}$	97 $\frac{1}{16}$	97 $\frac{1}{16}$	+ $\frac{1}{2}$
4 $\frac{1}{2}$ % Oostenr. Kronenrente	6 $\frac{15}{16}$	7 $\frac{1}{16}$	7 $\frac{1}{2}$	+ $\frac{9}{16}$
5 $\frac{1}{2}$ % Rusland 1906	14 $\frac{3}{4}$	14	14	- $\frac{3}{4}$
4 $\frac{1}{2}$ % Iwangorod Dombro	15 $\frac{7}{8}$	14 $\frac{3}{4}$	14 $\frac{7}{8}$	- 1
4 $\frac{1}{2}$ % Rusland Cons. 1880	12 $\frac{1}{16}$	11 $\frac{1}{2}$	11 $\frac{1}{2}$	- $\frac{9}{16}$
4 $\frac{1}{2}$ % Rusl. bij Hope & Co.	14 $\frac{1}{8}$	14 $\frac{1}{8}$	13 $\frac{1}{2}$	- $\frac{5}{8}$
4 $\frac{1}{2}$ % Servië 1895	19 $\frac{1}{2}$	19 $\frac{1}{2}$	18	- $\frac{1}{2}$
4 $\frac{1}{2}$ % China Goud 1898	53	57 $\frac{1}{2}$	57 $\frac{1}{2}$	+ $\frac{4}{2}$
4 $\frac{1}{2}$ % Japan 1899	54	54	54	
4 $\frac{1}{2}$ % Argentinië Buitenl.	44	44	44	
5 $\frac{1}{2}$ % Brazilië 1895	49	49	51 $\frac{1}{8}$	+ $\frac{2}{8}$
5 $\frac{1}{2}$ % " 1913	51	52 $\frac{1}{2}$	53	+ 2

Van de locale markten, die in hoofdzaak zeer vast, hoewel stil zijn gebleven, verdienen in de eerste plaats aandacht de cultuur- en scheepvaartafdeelingen. Laatstgenoemde markt werd krachtig gesteund door geruchten omtrent hoge dividenduitkeeringen, gevoegd bij de verwachting, dat het havenconflict geen ernstiger vormen zal aannemen. Vrijwel alle fondsen konden van deze opvatting profiteren, doch van de meer courante soorten verdienen voornamelijk vermelding aandelen Koninklijke Hollandsche Lloyd. Het fusiegerucht met de Holland-Amerika Lijn is thans ten stelligste tegengesproken, doch een reactie is voor aandelen Kon. Holl. Lloyd niet ingetreden, wijl men een dividend verwacht, dat bij het tegenwoordig koerspeel een alleszins bevredigend rendement zou geven. In aansluiting aan de vaste houding voor dit fonds, waren ook de overige soorten hooger in koers, terwijl aanbod van betekenissen niet viel te registreeren.

	23 Mrt.	26 Mrt.	29 Mrt.	Rijzing of daling.
Holland-Amerika-Lijn	473	475	478 $\frac{1}{2}$	+ $\frac{5}{2}$
" " " " gem.eig.	462 $\frac{3}{4}$	465	469	+ $\frac{6}{4}$
Holland-Gulf-Stoomv.-Mij.	259	259	259	
Holl. Alg. Atl. Stoomv.-Mij.	168 $\frac{1}{4}$	168 $\frac{1}{4}$	168 $\frac{1}{4}$	
Hollandsche Stoomboot-Mij.	245	246	246 $\frac{1}{2}$	+ $\frac{1}{2}$
Java-China-Japan-Lijn	321 $\frac{1}{2}$	323 $\frac{1}{2}$	330 $\frac{1}{2}$	+ 9
Kon. Hollandsche Lloyd	183 $\frac{1}{2}$	189 $\frac{1}{4}$	192 $\frac{1}{2}$	+ 9
Kon. Ned. Stoomv.-Mij.	232 $\frac{1}{4}$	234	238 $\frac{1}{4}$	+ $\frac{6}{4}$
Kon. Paketvaart-Mij.	238 $\frac{1}{4}$	237 $\frac{1}{4}$	239	+ $\frac{1}{4}$
Maatschappij Zeevaart	330	330	330	
Nederl. Scheepvaart-Unie	281 $\frac{1}{4}$	280 $\frac{3}{4}$	286 $\frac{1}{4}$	+ 5
Nievelt Goudriaan	557	557	565	+ 8
Rotterdamsche Lloyd	294 $\frac{1}{4}$	298	299 $\frac{1}{4}$	+ 5
Stoomv.-Mij. „Hillegersberg”	320	330	330	+ 10
" " „Nederland”	345	347 $\frac{1}{2}$	353	+ 8
" " „Noordzee”	129 $\frac{1}{8}$	131 $\frac{7}{8}$	134	+ $\frac{4}{8}$
" " „Oostzee”	334 $\frac{1}{4}$	334 $\frac{1}{4}$	343	+ $\frac{8}{4}$

Dit is overigens ook bij de overige afdeelingen onzer beurs het geval geweest. Wel kwamen eenige stille dagen voor, waarop de kooplust slechts beperkt was, doch zelfs op die dagen was er geen aandring tot realisatie te bespeuren. Vooral op de Cultuurmarkten, en van deze weer in de eerste plaats op de suiker- en rubberafdeelingen heeft deze situatie den toon aangegeven. Tegen het slot der berichtperiode konden met name actions Cultuur Maatschappij der Vorstenlanden, aandelen Javasche Cultuur Maatschappij en aandelen Handelsvereniging „Amsterdam” van de opgewekte tendens profiteren.

De rubbermarkt werd hoofdzakelijk gesteund door de belangstelling, die op het oogenblik in het buitenland, voornamelijk in Engeland, ten opzichte onzer Indische Rubberondernemingen bestaat. De Amsterdam-Rubber en de Timbang-Deli vinden thans reeds een markt te Londen, terwijl hier ter beurze geruchten van den verkoop van concessies liepen ten aanzien van de Padang-Rubber Maatschappij. Al deze fondsen hebben dan ook blijk gegeven van aanzienlijke koersverheffingen, waarbij zich aandelen Oost-Java Rubber, e.a. hebben angesloten.

Tabakken bleven veel rustiger van toon, doch de stemming was ook hier vast.

Een sensationele rijzing hebben, van de binnenlandsche

industriële soorten, aandelen Philips' Gloeilampenfabrieken te aanschouwen gegeven, die in één week tijds niet minder dan ruim 111 pCt. konden monteeren. Hand aan hand hiertoe ging een koersverheffing voor aandelen „Volt” en voor aandelen Hollandsche Draad- en Kabel-fabriek. De overige soorten dezer afdeeling waren rustiger, doch mede zeer vast van toon.

De petroleummarkt heeft per saldo slechts geringe wijzigingen te aanschouwen gegeven. Ten aanzien van de verwachte bonus op aandelen Koninklijke Petroleum Maatschappij neemt men een afwachtende houding aan, terwijl aandelen Geconsolideerde Hollandsche Petroleum Mij. meer door beursmanipulaties werden bewogen, dan door berichten, de intrinsieke waarde der aandelen betreffend.

	23 Mrt.	26 Mrt.	29 Mrt.	Rijzing of daling.
Amsterdamsche Bank	186 $\frac{1}{2}$	186 $\frac{1}{4}$	186 $\frac{1}{4}$	- $\frac{1}{4}$
Ned. Handel-Mij. cert. v. a.	216 $\frac{1}{2}$	217 $\frac{1}{2}$	219	+ $\frac{2}{2}$
Rotterd. Bankvereniging	139 $\frac{3}{8}$	140	141 $\frac{1}{8}$	+ 2
Amst. Superfosfaatfabriek	130	133	128 $\frac{1}{2}$	- $\frac{1}{2}$
Van Berkel's Patent	127	128	128	+ 1
Insulinde Oliefabriek	225 $\frac{1}{2}$	221	231	+ $\frac{6}{2}$
Jurgens' Ver. Fabr. pr. a.	98	97 $\frac{1}{2}$	99	+ 1
Ned. Scheepsbouw-Mij.	139 $\frac{1}{2}$	139 $\frac{1}{2}$	138 $\frac{1}{2}$	- 1
Philips' Gloeilampenfabriek	489	500	600 $\frac{1}{2}$	+ $\frac{111}{2}$
R. S. Stokvis & Zonen	587 $\frac{1}{2}$	590	590	+ $\frac{2}{2}$
Vereenigde Blikfabrieken	129 $\frac{7}{8}$	131	130	+ $\frac{1}{8}$
Compania Mercantil Argent.	282 $\frac{1}{4}$	279 $\frac{1}{2}$	283	+ $\frac{3}{4}$
Cultuur-Mij. d. Vorstenland	285	282	287	+ 2
Handelsver. Amsterdam	647 $\frac{3}{4}$	641	648 $\frac{1}{4}$	+ $\frac{1}{4}$
Holl. Transatl. Handelsver.	102 $\frac{1}{2}$	101	102	- $\frac{1}{2}$
Linde Teves & Stokvis	189	193	189	
Van Nierop & Co's Handel-Mij	189 $\frac{3}{4}$	190	194 $\frac{3}{4}$	+ 5
Tels & Co's Handel-Mij	147	149	151	+ 4
Gecons. Holl. Petroleum-Mij.	242	236 $\frac{1}{2}$	234 $\frac{1}{2}$	- $\frac{7}{2}$
Kon. Petroleum-Mij.	864 $\frac{1}{2}$	851 $\frac{1}{4}$	864	- $\frac{1}{2}$
Orion Petroleum-Mij.	52	51	50 $\frac{1}{8}$	- $\frac{3}{8}$
Steauna Romana Petr.-Mij.	115	119 $\frac{3}{4}$	115 $\frac{3}{4}$	+ $\frac{3}{4}$
Amsterdam-Rubber-Mij.	228 $\frac{1}{4}$	225 $\frac{1}{4}$	228 $\frac{1}{4}$	
Nederl.-Rubber-Mij.	112	114	115	+ 3
Oost-Java-Rubber-Mij.	356	350	364	+ 8
Deli-Maatschappij	429	425 $\frac{1}{2}$	435	+ 6
Medan-Tabak-Maatschappij	225	217 $\frac{1}{2}$	220 $\frac{1}{2}$	- $\frac{4}{2}$
Senembah-Maatschappij	426	423	425	- 1

De Amerikaanse afdeeling heeft geen teekenen te aanschouwen gegeven, die bijzondere vermelding behoeven. Alleen was hier de belangstelling voor aandelen der Marinetrust nog steeds groot; deze aandelen noteeren dan ook nog altijd boven pariteit.

	23 Mrt.	26 Mrt.	29 Mrt.	Rijzing of daling.
American Car & Foundry	156	154 $\frac{3}{4}$	156	
Anaconda Copper	136 $\frac{1}{2}$	137 $\frac{1}{2}$	140	+ $\frac{3}{2}$
Un. States Steel Corp.	113	111 $\frac{1}{16}$	113 $\frac{7}{8}$	+ $\frac{7}{8}$
Atchison Topeka	92 $\frac{3}{4}$	91 $\frac{15}{16}$	91 $\frac{1}{8}$	- $\frac{15}{8}$
Southern Pacific	110 $\frac{1}{4}$	109 $\frac{1}{4}$	109 $\frac{1}{4}$	- 1
Union Pacific	133 $\frac{1}{2}$	132	134 $\frac{7}{8}$	+ $\frac{1}{2}$
Int. Merc. Marine afgest.	43 $\frac{3}{8}$	41 $\frac{7}{8}$	42 $\frac{3}{8}$	- 1
" " " " prefs.	166 $\frac{1}{2}$	166 $\frac{1}{2}$	165 $\frac{1}{2}$	- 1

De geldmarkt was, als reeds gezegd, zeer vast en eenigszins stroef; prolongatie noteerde doorlopend circa 4 pCt.

GOEDERENHANDEL

GRANEN.

30 Maart 1920.

De berichten over de te velde staande oogsten zijn den laatsten tijd gunstig. In West-Europa vreesde men onlangs nog, dat de vroege ontwikkeling der gewassen bij intreding der koude een gevaar zou opleveren. Nu het seizoen echter reeds vrij ver is gevorderd en koude uitgebleven, behoeft met dit risico nauwelijks nog te worden gerekend. Wel hoort men nog steeds dat, vooral in Engeland, doch ook in Frankrijk, veel gerst en haver worden uitgezaaid ten koste van tarwe. De maatregelen der Engelsche regering, welke bedoeld waren als aansporing voor den uitzaai van tarwe, blijken nu wel te laat te zijn gekomen en zij leveren slechts weinig resultaat op. Uit de Vereenigde Staten van Amerika komen eindelijk betere berichten over den stand der winter-tarwe. Gunstiger weder heeft op vele plaatsen verbetering gebracht en hoewel in sommige districten het uitzicht op een goeden oogst niet groot is, schijnt belangrijke schade slechts in beperkte gebieden te zijn aangebracht. Officieus wordt het winterverlies op 15 pCt. geschat, hetgeen niet veel boven het gemiddelde bedraagt. Over den uitzaai van zomertarwe in de Vereenigde Staten en in Canada valt nog

niets te zeggen, zoodat schatting der tarweopbrengst van Noord-Amerika voorloopig nog weinig waarde heeft. In Argentinië is de maïsogst begonnen. Wel is eenige regen gevallen, doch deze zal op de kwaliteit van de maïs waarschijnlijk geen belangrijken invloed hebben uitgeoefend, daar intusschen reeds weder goed weer gemeld wordt.

De markten in Argentinië blijven over het algemeen vast, vooral voor tarwe. De Europeesche vraag voor dit artikel is onveranderd zeer groot en na eenige daling in het midden der week was op 29 Maart de prijs voor tarwe in de termijnmarkt te Buenos Aires weder Pes. 18,40 per 100 K.G.; de hoogste tot nog toe in dit seizoen bereikte prijs. Maïs blijft de laatste week vrijwel onveranderd. Teleurstellende vraag in Europa en de vrij groote zekerheid, dat een enorme oogst in het vooruitzicht is, houden eindelijk verdere verhooging tegen.

Ook de prijs van lijnzaad vertoont niet meer de steeds stijgende beweging der laatste weken. Evenals voor maïs is ook voor dit artikel de vraag in Europa de laatste week niet groot geweest, zoodat zelfs de prijs in Engeland verder belangrijk is gedaald.

Verscheppingen van Argentinië blijven nog steeds de bezwaren ondervinden van stakingen, die echter eenigszins in algemeenheid schijnen af te nemen, doch vooral van de onvoldoende wijze, waarop de Argentijnsche spoorwegen de oogsten naar de havenplaatsen vervoeren. Deze laatste factor werkt er toe mede, dat voor de in Argentijnsche havens beschikbare scheepsruimte zeer moeilijk emplooi is te vinden en de vracht voor parcels naar de meeste Europeesche destinaties zeer sterk is gedaald. Ook voor volle ladingen zijn vrachten zeer belangrijk lager. Deze verlaging, alsmede geringe consumptievraag naar maïs in de meeste West-Europeesche landen, waar de zachte winter en het vroege voorjaar den kooplust voor veevoeder spoediger dan gewoonlijk hebben doen afnemen, hebben er toe medegewerkt, dat zoowel in Engeland als ook in België en Nederland verkoopers tot concessies bereid zijn geweest. De prijzen van maïs en lijnzaad zijn daar nu beneden Argentijnsche pariteit. In Engeland, waar na het vrijkomen van den maïshandel met graagte tot ver boven 85/- per 480 lbs. voor Plata-Maïs werd betaald, is de prijs nu nog nauwelijks 75/- voor spoedige posities en zijn zelfs parcels per latere afdeling voor 70/- verkocht. In verband met deze flauwe stemming in Europa mag het nog verwondering wekken, dat de maïsmarkt in Argentinië zich op zoo'n hoogen prijs handhaaft. Voor lijnzaad bestaat daarvoor meer aanleiding, omdat aan dit artikel in Noord-Amerika nog steeds groote behoefte bestaat en vrij zeker nog geruimen tijd zal blijven bestaan.

De graanmarkten in Noord-Amerika blijven nog vast. Nu Argentijnsche tarwe zoo sterk in prijs is gestegen, begint de tarwevoorraad der Vereenigde Staten weder meer de Europeesche belangstelling te trekken en het schijnt, dat zaken spoedig weder mogelijk zullen zijn. Voor Fransche

rekening worden nog voortdurend inkoop van rogge in de Vereenigde Staten gedaan, terwijl in dit artikel ook naar Duitschland, ondanks de ongeregelde toestanden in dat land, vrij geregeld zaken plaats vinden. De Deutsche regering treedt daarbij als koopster op. Uitvoer van maïs en haver vindt uit de Vereenigde Staten slechts in zeer geringe mate plaats, terwijl ook van gerst slechts kleine hoeveelheden worden uitgevoerd. Niet slechts de hooge Amerikaanse prijzen, doch ook de geringe Europeesche vraag naar veevoeder zijn daarvan de oorzaak. De rogge wordt zoowel in Frankrijk als in Duitschland geïmporteerd als grondstof voor brood. In het eerste land was dit geruimen tijd niet het geval geweest, doch het brood zal daar in het vervolg weder voor 20 à 25 pCt. uit rogge bestaan. Ook de maïs, die nog steeds, zij het in geringe hoeveelheden, in Duitschland wordt gekocht, dient grootendeels voor de broodvoorziening, terwijl daarvoor tevens den laatsten tijd verschillende meelsoorten worden aangekocht. De moeilijkheden in het Roergebied en elders, die de broodvoorziening in gevaar hebben gebracht, hebben in Duitschland geleid tot sterke vraag naar spoedig beschikbare broodgranen en meel.

Uitvoeren van graan uit Roemenië en Rusland blijven nog steeds van weinig betekenis. Wel arriveeren nu en dan in West-Europeesche havens partijen gerst, haver en soms maïs uit Zuid-Russische havens en zijn onlangs eenige ladingen maïs van den Donau verscheept, doch van betekenis voor de graanvoorziening van Europa zijn die aanvoeren nog niet.

Nederland. Ook in de afgelopen week was wegens staking der havenarbeiders de handel in granen in ons land van zeer weinig betekenis. Bovendien heeft de algemeene flauwe stemming in Europa voor voedergranen en ander veevoeder zich ook in Nederland doen gevoelen en de enkele zaken, welke tot stand kwamen, waren de laatste dagen slechts tot zeer gereduceerde prijzen mogelijk. Te Rotterdam en Amsterdam wacht nu eene groote hoeveelheid maïs op lossing en bij het einde der staking zal waarschijnlijk blijken, dat de voorraad grooter is dan de onmiddellijke behoefte.

KATOEN.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons, Manchester, d.d. 17 Maart 1920.

Prijzen van Amerikaanse katoen blijven sterk fluctueeren en elk gerucht is dikwijls voldoende om de markt in de een of andere richting te beïnvloeden. De groote fluctuaties in de wisselkoersen en ook de financiële vooruitzichten hebben een sterken invloed op de markt, doch is de stemming deze week te Liverpool vrij vast. Over den nieuwen oogst valt nog weinig te zeggen. In Alexandrië is de toestand wat gunstiger en prijzen van Egyptische katoen zijn opnieuw gestegen.

Amerikaansche garens zijn zeer kalm, doch de markt blijft

Noteeringen.

Data	Chicago			Buenos Ayres		
	Tarwe Maart	Maïs Maart	Haver Mei	Tarwe April	Maïs April	Lijnzaad April
27 Mrt. '20	226	160 1/2	86 3/8	18,20	8,70	27,35
20 " '20	226	158 7/8	86 1/2	18,—	8,65	30,10
27 Mrt. '19	220	159	64 1/2	10,45	4,30	19,30
27 Mrt. '18	220	126 3/4	91 7/8	12,75	6,35 ³⁾	24,55
27 Mrt. '17	194 1/8	117 1/2 ³⁾	61 1/8	13,65	10,05 ³⁾	21,50
20 Juli '14	82 ¹⁾	56 3/8 ¹⁾	36 1/8 ¹⁾	9,40 ²⁾	5,38 ²⁾	13,70 ²⁾

¹⁾ per Dec. ²⁾ per Sept. ³⁾ per Mei.

Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.

Soorten.	29 Maart 1920	22 Maart 1920	29 Maart 1919
Tarwe..... ¹⁾	—	—	—
Rogge (No. 2 Western) ²⁾	510,—	515,—	—
Maïs (La Plata)..... ³⁾	355,—	390,—	—
Gerst (48 lb. feeding).. ³⁾	430,—	425,—	—
Háver (38 lb. white cl.).. ⁴⁾	22,—	22,—	—
Lijnkoeken (Noord-Ameri- ka van La Plata-zaad) ⁵⁾	235,—	235,—	—
Lijnzaad (La Plata).... ⁶⁾	860,—	930,—	—

¹⁾ p. 2400 K.G. ²⁾ p. 2100 K.G. ³⁾ p. 2000 K.G. ⁴⁾ per 100 K.G. ⁵⁾ p. 1000 K.G. ⁶⁾ p. 1960 K.G.

AANVOEREN in tons van 1000 K.G.

Artikelen.	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	22-27 Maart 1920	Sedert 1 Jan. 1920	Overeenk. tjdoak 1919	22-27 Maart 1920	Sedert 1 Jan. 1920	Overeenk. tjdoak 1919	1920	1919
Tarwe.....	—	76.071	127.931	12.867	26.584	5.970	102.655	133.901
Rogge.....	—	—	—	—	—	5.840	—	5.840
Boekweit.....	—	2.500	—	—	—	—	2.500	—
Maïs.....	6.308	88.395	15.355	—	18.465	—	106.860	15.355
Gerst.....	560	3.374	18.883	—	—	—	3.374	18.883
Haver.....	—	12.744	76.490	—	—	—	12.744	76.490
Lijnzaad.....	—	5.918	—	—	4.748	—	10.666	—
Lijnkoek.....	235	20.758	—	—	1.406	—	22.164	—
Tarwemeel.....	—	5.779	134.777	—	—	7.429	5.779	142.206
Andere meelsoorten....	—	3.198	94.144	—	100	616	3.298	94.760

vast, door de groote orders, die reeds geboekt zijn. De binnenlandsche fabrieken koopen slechts weinig, terwijl de exporthandel vrij wel geheel stil staat door de transport-moeilijkheden in Nederland en verder door de hooge wisselkoersen. Bundelgarens blijven voor het verre Oosten gevraagd en er zijn deze week orders geboekt voor levering Maart/April 1921. Egyptische garens zijn onveranderd en spinners zijn wat meer toegeeflijker, omdat hierin thans slechts zeer weinig orders geboekt worden.

De doekmarkt is zeer kalm doch prijzen blijven vast. Zoowel koopers als verkoopers nemen voorloopig een afwachtende houding aan, ook al in verband met de loonkwestie, die thans spoedig geregeld zal moeten worden. De overzeesche markten ondervinden ook den invloed van de onzekere wisselkoersen en van de sterke fluctuaties in de zilverprijzen. China blijft echter nog geregeld in de markt, terwijl voor Indië slechts zeer weinig omgaat. Voor de andere overzeesche markten worden geregeld kleine orders geplaatst en blijkt daaruit wel, dat men over het algemeen wel vertrouwen heeft in het tegenwoordig prijsniveau.

	10 Maart	17 Maart	10 Maart	17 Maart
Liverpoolnoteeringen (loco)	T.T. op Indië	2/6 3/4	2/4 1/2	
F.G.F. Sakellaridis	82,50	86,00	T.T. op Hongkong	5/5 4/11 1/2
G.F. No. 1 Oomra	18,35	18,10	T.T. op Shanghai	7/11 7/3 1/2

Noteeringen voor Loco-Katoen.

(Middling Uplands).

	29 Mrt. '20	22 Mrt. '20	15 Mrt. '20	29 Mrt. '19	28 Mrt. '18
New York voor Middling ..	41,50 c	42,00 c	41,— c	28,25 c	34,25 c
New Orleans voor Middling	40,50 c	41,00 c	41,— c	26,25 c	33,50 c
Liverpool voor Middling	29,24 d	29,69 d	29,04 d	16,85 d	24,84 d

1) 28 Maart 1919.

Ontvangsten in, en uitvoeren van Amerikaansche havens. (In duizendtallen balen.)

	1 Aug. '19 tot 26 Maart '20	Overeenkomstige perioden	
		1918—1919	1917—1918
Ontvangsten Gulf-Havens..	3601	2772	2917
„ Atlant. Havens	3516	1680	2251
Uitvoer naar Gr. Brittannië	2581	1532	1779
„ „ 't Vasteland.	2417	1713	1243
„ „ Japan etc...			

Vorraden in duizendtallen	26 Maart '20	28 Maart '19	29 Maart '18
Amerik. havens.....	1258	1331	1540
Binnenland.....	1155	1460	1225
New York	?	91	145
New Orleans	?	424	450
Liverpool	1082	471	458

SUIKER.

Ook deze week ging er hier nagenoeg niets in suiker om wegens de meer genoemde oorzaken.

De oogst in Duitsland blijft volgens gezaghebbende bron op 740.000 tons suiker geraamd.

In Frankrijk bedraagt de productie dezer campagne 160.000 tons, hetgeen slechts 1/4 vormt van de binnenlandsche consumptie.

De Royal Commission in Engeland verhoogde de engros prijzen voor Cubes, etc. van Sh. 72/- tot Sh. 84/- en van Granulated van Sh. 66/- tot Sh. 80/- (incl. 1 1/2 pCt. disconto); de detailprijs werd verhoogd tot 10 d. per lb. basis Granulated, terwijl de voor de industrie onlangs tot Sh. 120/- verhoogde prijs voor Granulated op den ouden voet van Sh. 114/- werd teruggebracht. Witte Jayasuiker spot noteert Sh. 113/- tot 114/-; Juni verschepping Sh. 69/- en Juli/Aug. Sh. 68/- f.o.b.

Op Java vonden verdere verkoopen uit de tweede hand plaats tot f 39.— eerste kosten voor vroege levering en f 36 1/2 tot f 38.— voor Juli/September levering. Volgens de laatste berichten heeft de markt steun gevonden van de stijgende prijzen in Amerika. In de Residentie Soerabaya staakt het werkvolk aan een vijftal fabrieken.

Australië lijdt aan een tekort aan suiker en zal ter dekking zijner behoefte ongeveer 100.000 tons moeten invoeren.

In Amerika namen de prijzen voor Spot Centrifugals aanvankelijk eenen sprong van 12.54 c. tot 13.04 c., doch daalden tegen het einde der week weder tot 12.79 c. De prijzen voor suiker op termijn liepen op voor Mei van 11.70 tot 11.95 c., voor Juli van 11.55 tot 11.89 c. en voor September van 11.60 tot 11.92 c.

Cuba - statistiek:

	1920	1919	1918
	tons.	tons.	tons.
Weekontv. tot 20 Maart ..	182.000	179.594	155.131
Totaal 1 Dec. '19 tot 20 Mrt. 1920	1.720.000	1.482.253	1.538.507
Werkende fabrieken	189	195	196
Weekexporten tot 20 Maart	98.000	91.600	89.181
Totaal 1 Jan. tot 20 Maart	1.138.110	809.599	752.749
Totale voorraad op 20 Mrt.	546.000	672.700	785.656

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per loopende maand	Londen			New York 96 pCt. Centrifugals	
		Tates Cubes No. 1	White Java f.o.b. per			Amer. Granulated c.i.f. April/Mei
			Juni	Juli/Aug.		
		Sh.	Sh.	Sh.	\$ cts.	
26 Mrt. '20	f —	84/6	69/-	68/-	86/-	12,79
19 „ '20	„ —	74/-	69/-	68/-	90/-	12,54
26 Mrt. '19	„ —	64/9	—	—	—	7,28
26 Mrt. '18	„ —	53/9	—	—	—	5,92
21 Juli '14	„ 11 1/2	18/-	—	—	—	3,26

COPRA.

De markt was de afgelopen week vrijwel nominaal, in afwachting van de verdere ontwikkeling der economische toestanden.

De noteeringen zijn:

	vorige week:
Java f.m.s., loco	f 65
Mixed, loco	„ 63 1/2
Java f.m.s., Maart/Mei aflad.	„ 66 1/2
Mixed, „ „ „	„ 64

RUBBER.

De flauwe stemming der rubbermarkt bleef in de afgelopen week voortduren, ofschoon de prijsdaling niet meer zoo belangrijk was. Amerika is sinds eenigen tijd zoo goed als niet in de markt, hetgeen vooral de noteeringen voor loco en spoedige levering drukt. Verdere termijnen blijven echter vast gestemd en het verschil b.v. tusschen loco crêpe en Juli/December levering bedraagt meer dan 2 d. op het oogenblik.

De noteeringen zijn:

	de	einde vorige week
Loco crêpe	2/3 1/4	2/4
Loco Sheet	2/4	2/4 1/2
April/Juni crêpe	2/4 1/2	2/5 1/2
Juli/December	2/8	2/6 3/4
Para	2/4 1/4	2/4 1/4

BANKA-TIN.

In Nederlandsch-Indië zijn in Februari 1920 verkocht 20.694 picols Gouvernements-Banka-tin. De opbrengst daarvan bedroeg ongeveer f 4.376.000.— (St.ct.)

VERKEERSWEZEN.

RIJNVAART.

Week van 22 tot 29 Maart 1920.

In de afgelopen week werd in de haven te Rotterdam meer gewerkt dan in de voorafgaande week, doordat zich verschillende werkwilligen hadden aangeboden. Niettegenstaande was er toch zeer weinig vraag naar scheepsruimte. De scheepshuren bedroegen 5 tot 6 cents per ton per dag.

Ook in Antwerpen was het stil. De scheepshuren aldaar bedroegen 7 tot 8 cents per ton per dag.

Het sleeploon van Rotterdam/Dordrecht naar de Ruhrhavens werd genoteerd met het 120-cents-tarief.

Tengevolge van de troebelen in Duitsland werd in de Ruhrhavens ook zeer weinig verladen in het begin der week; in het laatst der week werden de verladingen hervat, en werd de exportkolen-vracht Ruhr/Rotterdam met f 1 per ton met vrij sleepen genoteerd.

Het sleeploon van de Ruhrhavens naar Mannheim bedroeg Mk. 24 tot Mk. 26 per ton.

De waterstand was steeds vallende. Stand Cauber Pegel was einde der week Meter 2,07.